

FEHÉR KÖNYV

AZ ÚJ POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV HATÁLYBALÉPÉSÉVEL
ÖSSZEFÜGGŐ
JOGALKOTÁSI ÉS JOGALKALMAZÁST SEGÍTŐ FELADATOKRÓL

A „Hatásvizsgálatok és stratégiák elkészítése” című projekt

A Fehér Könyv az új Ptk. hatálybalépéséről szóló stratégiai dokumentum elkészítése, helyzetelemzés, indikátortervezés, stratégiai szervezés

ÁROP-1.1.19-2012-2012-0003

ÁROP-1.1.19-2012-2012-0003 azonosító számú projekt

9.2. céltevékenység

FEHÉR KÖNYV

AZ ÚJ POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV HATÁLYBALÉPÉSÉVEL
ÖSSZEFÜGGŐ
JOGALKOTÁSI ÉS JOGALKALMAZÁST SEGÍTŐ FELADATOKRÓL

Készült: 2013. március

Készítette: Igazságügyi és Magánjogi

Jogalkotásért Felelős Helyettes Államtitkárság

FEHÉR KÖNYV

az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő jogalkotási és jogalkalmazást segítő feladatokról

I. A FEHÉR KÖNYV CÉLJA ÉS TARTALMA

1. Miért van szükség az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő jogalkotási és jogalkalmazást segítő feladatokról szóló Fehér Könyvre?

A Kormány 1129/2010. (VI. 10.) határozatával elrendelte egy korszerű, európai uniós tagságunkból származó kötelezettségeinknek megfelelő, a külföldi és hazai jogtudomány és joggyakorlat eredményeit hasznosító, a civilisztika alaptörvényének szerepét betölteni képes kódex megalkotását. Az új kódexnek korszerűsítítenie kell a személyi és vagyoni viszonyok magánjogi szabályozását, növelnie kell a jogbiztonságot, meg kell könnyítenie a jogalkalmazók és a jogkeresők eligazodását a természetes és a jogi személyek mellérendeltségi viszonyait szabályozó joganyagban. A Polgári Törvénykönyvről szóló T/7971. számú törvényjavaslatot az Országgyűlés 2013. február hó 11. napján elfogadta, és az a Magyar Közlöny 31. számában, 2013. február 26. napján, 2013. évi V. törvényként (a továbbiakban: új Ptk.) kihirdetésre került.

A kódex megalkotásánál alapvető cél volt, a **magánjogi jogviszonyok** jelenleginél is **szélesebb spektrumának felölelése** abból a célból, hogy az alapvető jelentőségű polgári jogi rendelkezések többsége egy helyütt legyen fellelhető, ezzel is megkönnyítve a polgári jog rendszerében történő eligazodást. E szempont érvényesülését jelzi a családjogi törvény rendelkezéseinek integrálása, valamint a jogi személyekre vonatkozó általános rendelkezések kibővülése, a gazdasági társaságokra vonatkozó joganyag polgári jogi kódexbe építése is.

A törvénykönyvben elhelyezett rendelkezések számának jelentős növekedését ellensúlyozza a törvény **belső szerkezetének logikusabb felépítése**. Az új Ptk. **a jogrendszerben egyedülálló szerkezeti egységként alkalmazza a „Könyvet”**, amellyel a polgári jog nagyobb részterületeit választja el egymástól. A Könyvek természetesen nem jelentenek éles határvonalat, nem függetlenek egymástól, de kifejezik a polgári jog belső tagolódását. Az alkalmazást jelentősen megkönnyítő **újítás az ún. paragrafuscímek bevezetése**. A paragrafuscímmel a jogalkotó egyes külföldi kódexekben és nemzetközi modellszabályozásokban már bevált, jogrendszerünkben ugyanakkor mindeztáig ismeretlen megoldást honosít meg. A paragrafusok címei ugyan nem tekinthetők külön szerkezeti egységnek, de megkönnyítik a törvényen belüli tájékozódást, és hivatkozást.

A kódexjellegű jogalkotás és a magánjogi jogviszonyok átfogó szabályozása egyúttal a **jogrendszert kímélő hatású is**. Egyes – eddig Ptk.-n kívül elhelyezett – rendelkezések inkorporálása az új kódexbe **elkerülhetővé teszi** ugyanazon kérdések **párhuzamos szabályozását**, ilyen módon a jogrendszer egésze tehermentesíthető. A kódexen belüli utalások és összefüggések egyszerűbben követhetők és kezelhetők a terminológia és a szabályozási logika egységes jellege miatt.

Az új kódex megalkotásának egyik vezérlő elve a társadalmi és gazdasági változások által **szükségessé tett korszerűsítés elvégzése**. Azokon a pontokon volt indokolt a korrekció, ahol a gyakorlati igények, illetve a jogalkalmazás felől érkező visszajelzések alapján a hatályos rendelkezések nem képesek eredeti rendeltetésük betöltésére. Ezen túlmenően számos kérdésben a gazdasági és technikai fejlődés, valamint hazánk európai uniós jogharmonizációs kötelezettségei indokolják új rendelkezések és megoldások bevezetését. A kódex előkészítése továbbá kiváló alkalom a hatályos szabályozásban meghúzódozó ellentmondások feloldására és az esetleges pontatlanságok kiszűrésére.

Az új Ptk. most összefoglalt jellegzetességei indokolják az annak hatálybalépése okán felmerülő jogalkotási és jogalkalmazási problémákat feltérképező, és azok megoldási lehetőségeit bemutató Fehér Könyv megalkotását. Az új kódex a korábbinál szélesebb körben szabályozza a jogviszonyokat, így az e jogviszonyokat rendező egyéb jogszabályok tartalmát összhangba kell hozni az új kódex rendelkezéseivel. Az új Ptk. különleges szerkezeti megoldásai olyan újfajta rugalmas hivatkozási lehetőségeket biztosítanak a többi jogszabály számára, melyeket át kell, és át is érdemes vezetni a Ptk.-ra hivatkozó jogszabályokban, növelve ezzel a jogrendszer koherenciáját, és megkönnyítve a jogalkalmazás feladatát. A kódex átfogó magánjogi szabályozása a jogrendszer egészének áttekintését igényli, melynek körében a párhuzamos szabályozás elkerülését, és lehetőség szerinti egységes, átlátható szabályozást kell az egyes területeken megvalósítani. Az új Ptk. által figyelembe vett társadalmi és gazdasági változások normatív szabályai szintén kihatnak a jogrendszer egészére, ezeket a változásokat szükségképpen át kell vezetni valamennyi jogszabályon.

Összefoglalóan elmondható, hogy az új Ptk. jogrendszerben való megjelenése **olyan jelentős hatással van a jogrendszer egészére**, és így olyan **minőségű és mennyiségű jogalkotási és jogalkalmazási problémát hoz felszínre**, melyek **azonosításához, megoldási lehetőségeik felvázolásához elengedhetetlen egy Fehér Könyv elkészítése**. Az új Ptk. 2014. március hó 15. napján lép hatályba, így közel egy év áll rendelkezésre e problémák optimális megoldására.

2. A Fehér Könyv célkitűzései, irányelvei és alkalmazási köre

A Fehér Könyv feladata azon problémák azonosítása, melyek az új Ptk. hatálybalépése okán felmerülnek mind a jogalkotásban, mind a jogalkalmazásban. A Fehér Könyv **elsődleges célja olyan helyzet kialakítása**, hogy az új Ptk. **hatálybalépésének időpontjában** az ahhoz kapcsolódó **jogszabályok tartalmilag összhangban legyenek** a kódexszel, **hivatkozásaik megfeleljenek** az új Ptk.-nak, a kódex absztrakciós szintjét el nem érő **részletszabályokat** tartalmazó egyéb jogszabályok **megalkotásra kerüljenek**, és a megváltozott jogszabályi környezethez szükséges **információk hatékonyan eljussanak a jogalkalmazókhoz**, elősegítve a magánjog új szabályozásának gördülékeny bevezetését.

A Fehér Könyv elsődleges irányelve így a **magánjog zavartalanságának biztosítása**, hogy az új Ptk. hatálybalépése – bár fontos változásokkal jár – ne jelentsen éles cezúrát a magánjogi jogfejlődésben és jogviszonyokban. Ebből következő másik irányelv a **szükségesség elve**, mely szerint az új Ptk.-hoz kapcsolódó egyéb jogszabályok módosítására csak a legszükségesebb helyeken, az új Ptk. szabályozása szempontjából elengedhetetlen mértékben kerüljön sor. Mindezen elvek pedig a **jogalkalmazás tájékozottságának és hatékonyságának** irányelvét támasztják alá, mert alapvető érdek, hogy a jogalkalmazók – a megfelelő információk birtokában – a magánjogi jogszabályokat a korábbiakhoz hasonló

biztonsággal, ugyanakkor a bevezetett új jogintézményeket megfelelő hatékonysággal alkalmazzák.

A jelen Fehér Könyv által felismert problémákat és azok mérlegelt megoldási lehetőségeit az új Ptk. hatályba lépése okán módosítandó valamennyi jogszabály körében azonosítani és alkalmazni szükséges, így e Fehér Könyv **alkalmazási területe igen széles körre – szinte a jogrendszer egészére – kiterjed.**

II. AZ AZONOSÍTOTT PROBLÉMÁK ÉS MEGOLDÁSI LEHETŐSÉGEIK

1. Az egységes vagy tárcánkénti kodifikációs módszerek

Az új Ptk. hatálybalépése miatt felmerülő jogalkotási feladatok egyrészt új jogszabályok megalkotását, másrészt a meglévő jogszabályok módosítását foglalják magukban. Mivel a kódex szabályozási köre az életviszonyok igen széles körére kiterjed, ezért **a szükséges jogalkotási feladatok is sokféle tárgykörbe tartoznak.**

Az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet meghatározza, hogy az **egyes miniszterek milyen tárgykörű jogszabályokat** készítenek elő, illetve milyen tárgykörben adhatnak ki miniszteri rendeletet. Ugyanakkor a Korm. rendelet 6. §-a szerint a **közigazgatási és igazságügyi miniszter felel valamennyi jogszabály alkotmányosságáért, valamint a jogrendszer koherenciájáért.**

Mindezekből következik, hogy a közigazgatási és igazságügyi miniszter szakpolitikai feladat- és hatáskörébe tartozó új Polgári Törvénykönyv hatálybalépése okán felmerülő jogalkotási feladatok sok esetben más miniszter szakpolitikai feladat- és hatáskörébe tartozó jogszabály megalkotását vagy módosítását teszik szükségessé, így **felmerül az egyes minisztériumok együttműködésének problémája.**

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 16. §-a alapján valamennyi jogszabály esetén együtt kell működnie a jogszabályt előkészítő miniszternek és az igazságügyért felelős miniszternek, ugyanakkor a kódex fenti jellemzőire tekintettel az új Ptk.-val összefüggésben **szükséges együttműködés mennyiségileg és minőségileg is meghaladja** a szokásos mértéket. Az új Ptk. olyan sok helyen, és sok esetben nehezen észrevehető módon változtatja meg a szabályozást, hogy az **egyes módosulások feltérképezéséhez és dogmatikai jelentőségük felismeréséhez elengedhetetlen** a Ptk. szabályozását alaposan ismerő **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium** (a továbbiakban: KIM) **segítsége** az egyes szaktárcák számára. Ugyanakkor a Polgári Törvénykönyv valamely szabályozásának **változását nem minden esetben indokolt** egy adott **szakterületi jogszabály** rendelkezéseiben **átvezetni**, mert az adott speciális jogterület sajátosságai esetlegesen eltérést indokolnak a Ptk. szabályozásától. Mindezeket minden egyes esetben szakértő módon kell mérlegelni, és a szükséges döntést meghozni.

A fentiek alapján elengedhetetlen a KIM valamint a többi minisztérium szoros együttműködése, melynek körében a polgári jogi anyagi jogszabályok megváltozására, és azok dogmatikai jelentőségére a KIM részéről szükséges felhívni a figyelmet, míg minden egyes minisztériumnak a saját tárgykörébe tartozó jogszabályok körében magának kell intézkednie a módosításról (megalkotásról), és annak tartalmáról. Ugyanakkor a

szakminisztérium által választott megoldásnak illeszkednie kell az új Ptk. tartalmához és a jogrendszer egészébe, mely követelményeket szintén a KIM-nek kell érvényesítenie a Jat. 16. § (2) bekezdése alapján.

Mindezek fényében az a megoldás tűnik javasolhatónak, hogy **a szükséges módosításokra és azok elvárt irányára a KIM hívja fel a szaktárcák figyelmét, ezt követően a szaktárcák készítik el a tárgykörükbe tartozó speciális jogszabályok módosítására (megalkotására) vonatkozó tervezeteiket, melyeket ezt követően a KIM megvizsgál az új Ptk. és a jogrendszer egésze szempontjából.**

A szükséges módosítások **mennyiségére** tekintettel **olyan megoldás** javasolt, amely **kezelhetővé és átláthatóvá** teszi a hatalmas mennyiségű anyagot.

2. Az új Polgári Törvénykönyv új, részben új és módosult tartalmú meglévő jogintézményeinek áttekintése könyvenkénti bontásban

ELSŐ KÖNYV

Az új Ptk. tudatosan csökkenti a törvénykönyv alapelveinek a számát. Az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: hatályos Ptk.) alapelvei közül nem mondja ki a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményét. Ez nem azt jelenti, hogy az új szabályozásban a jogokat nem rendeltetésszerűen kell gyakorolni, hiszen a joggyakorlás követelményét megfelelően szabályozza a joggal való visszaélés tilalma, valamint a jóhiszeműség és tisztesség követelménye.

Az új szabályozás nem mondja ki általános alapelvként a kölcsönös együttműködés elvét, hiszen alapelvként az a szerződéses viszonyokban irányadó, ezért a szerződések általános szabályaiban került elhelyezésre [6:62. §]. A szerződési jogon kívüli jogviszonyokban az új Ptk. nem alapelvként, hanem konkrét normákban fogalmazza meg az együttműködési kötelezettséget.

Az új Ptk. nem mondja ki a személy és a tulajdon védelmének elvét sem, mivel azokat alkotmányos alapelveknek tekinti. Az Alaptörvényben megfogalmazott elvek Ptk.-beli megismétlése így szükségtelen, helyette a Ptk. konkrét normái tartalmazzák a személy és a tulajdon védelmére vonatkozó rendelkezéseket.

A kódex így az egész törvényre kihatóan csak négy alapelvet fogalmaz meg. Ezt meghaladóan az egyes könyvek elején további alapelvekről rendelkezik, amelyek csak az adott könyv szabályai vonatkozásában érvényesülnek.

A bevezető rendelkezések közül az új Ptk. elhagyja az utaló magatartás tényállását, és azt a Kötelmi Jogi Könyvben, az egyéb kötelemkeletkeztető tények között helyezi el [6:587. §].

A hatályos Ptk.-hoz hasonlóan az új szabályozás fenntartja a joggal való visszaélés tilalmát, de a hatályos Ptk. 5. § (2) bekezdésében írt tételes (részben példálózó) feltételeket mellőzi, és nem határozza meg a joggal való visszaélés fogalmi jegyeit, hanem a bírói gyakorlatra bízva azok kimunkálását, amely jórészt már kidolgozta annak tartalmi határait.

MÁSODIK KÖNYV

Az új Ptk. a nagykorú, cselekvőképességükben érintett személyekre irányadó szabályozást lényegesen megváltoztatja a szükségesség és arányosság elve alapján. A cselekvőképesség részleges korlátozására csak akkor kerülhet sor, ha az érintett személy jogainak védelme a cselekvőképességet nem érintő más módon nem biztosítható. Ilyen, a cselekvőképességet nem érintő más módnak minősül az új jogintézményként bevezetett támogatott döntéshozatal, amelyben a támogató az érintett személy cselekvőképességének korlátozása nélkül nyújthat segítséget a döntések meghozatalában. A támogatót – mivel a cselekvőképességet nem érinti – a gyámhatóság rendeli ki, a jövőben megalkotandó külön jogszabályok szerint.

Ha szükséges a cselekvőképesség korlátozása, akkor azt elsődlegesen részlegesen lehet elrendelni, vagyis az érintett személyt csak meghatározott ügycsoportban helyezik gondnokság alá. Az új szabályozás a hatályos Ptk.-tól eltérően a korlátozható ügycsoportok körét példálózóan sem említi, így a bíró az egyéni körülményekhez igazodva, bármilyen szűkkörűen rendelkezhet a cselekvőképesség korlátozásáról.

Az új Ptk. nem szünteti meg teljesen a hatályos szabályozás szerinti cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezés lehetőségét, de szigorítja annak feltételeit. Maga az elnevezés is megváltozik, mivel az új Ptk. a cselekvőképességet kizáró gondnokság intézményét cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokságnak nevezi el. A cselekvőképesség teljes korlátozására – a hatályos Ptk.-ban szabályozottaknál szűkebb körben – csak végső esetben kerülhet sor, ha az érintett védelmében a részleges, ügycsoportonkénti korlátozás nem elégséges.

Az új Ptk. a cselekvőképesség korlátozásának feltételeinél a hatályos Ptk.-ban szereplő „pszichés állapot, szellemi fogyatkozás, szenvedélybetegség” kifejezések helyett – az orvostudomány legújabb eredményeit figyelembe véve – a „mentális zavar” kifejezést használja, amely fogalom teljes körűen leírja a pszichés elváltozásokat.

A gondnokság alá helyezés feltételei közé bekerült a belátási képesség csökkenése mellett az érintett „egyéni körülményeire, családi, társadalmi kapcsolataira” kitétel, vagyis önmagában a belátási képesség csökkenése nem elegendő ok a cselekvőképesség korlátozásához. A bírónak az érintett személy egyéni, családi körülményeit is figyelembe kell venni a gondnokság alá helyezés szükségességének megállapításánál.

A gondnokság alá helyezés – a hatályos szabályozástól eltérően – részleges és teljes korlátozás esetén sem szólhat határozatlan időre, hanem a bíróságnak minden esetben meg kell határoznia a kötelező felülvizsgálat időpontját, mert az új Ptk. nem állapít meg kivételt a kötelező felülvizsgálat alól.

Megjelenik az új Ptk.-ban – a hatályos szabályozáshoz képest új jogintézményként – az előzetes jognyilatkozat intézménye, mely szerint bármely cselekvőképes személy rendelkezhet arról, hogy cselekvőképességének esetleges korlátozása esetén ki legyen a gondnoka, illetve meghatározhatja, hogy gondnoka személyes és vagyoni ügyeiben milyen módon járjon el.

Az új Ptk. – a hatályos Ptk.-tól eltérően – a „személyhez fűződő jogok” helyett a kifejezőbb „személyiségi jogok” elnevezést alkalmazza az ember (természetes személy) magánszférájának védelmét biztosítani hivatott jogok megjelölésére. Személyisége – szigorú értelemben véve – csak az embernek van, így a jogi személyeket megillető személyhez fűződő jogokat az új Ptk. a Harmadik Könyvben elhelyezett utaló szabállyal védi [3:1. §].

Az új Ptk.-ban megjelölt generálklauzula alapján valamennyi személyiségi jog – a nem nevesítettek is – védelmet nyernek. Emellett az új Ptk. – a hatályos Ptk.-hoz hasonlóan – kiemel egyes, a magánjog szempontjából gyakran előtérbe kerülő személyiségi jogokat és ezek tartalmát, megsértését külön is szabályozza. E szabályozás azonban – mind a kiemelt jogokat, mind azok lehetséges tartalmát, illetve megsértési lehetőségeit illetően – példálózó, csupán a leggyakoribb eseteket tartalmazza.

Az új Ptk. azon az állásponton van, hogy a polgári jogi személyiségvédelem köre nem azonos az alkotmányos alapjogok katalógusával, ezért – eltérve a hatályos Ptk.-tól – nem szerepelteti a lelkiismereti szabadság sérelmét, nevesíti viszont a magánélet tiszteletben tartását, illetve az egyenlő bánásmód követelménye helyett a hátrányos megkülönböztetés tilalmát szabályozza. Ennek oka, hogy az abszolút szerkezetű polgári jogi jogviszonyokra nem a pozitív természetű elvárások megfogalmazása, hanem a negatív jellegű, túrés, tartózkodási kötelezettség előírása a jellemző. Az egyenlő bánásmód követelménye olyan pozitív tevőleges magatartást feltételez, amely nem magánjogi, hanem közjogi kívánalom.

Az új Ptk. – szemben a hatályos Ptk.-val – a közéleti szereplők személyiségi jogainak védettségével kapcsolatos kérdéseket kifejezetten rendez, azonban tudatosan nem határozza meg a közéleti szereplő fogalmát, mert ezt a minőséget mindig az adott egyedi ügyben kell mérlegelni.

A becsület megsértésének lényegét a hatályos Ptk. nem rögzíti, az új Ptk. viszont a bírói gyakorlatból kiindulva egyfajta „kerettényállást” fogalmaz meg rá.

Az üzleti titok új szabályozásából hiányzik a hatályos Ptk. 81. § (3)-(4) bekezdésében meghatározott kivételi szabály („nem minősül üzleti titoknak...”), mert közjogi jellegénél fogva e kivételi szabályt nem a mindenkori Ptk.-nak, hanem az adatvédelemre vonatkozó speciális rendelkezéseknek kell tartalmazniuk.

A kialakult bírói gyakorlatra támaszkodva az új Ptk. pontosítja a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog megsértését, egyértelművé téve, hogy már a képmás, illetve a hangfelvétel hozzájárulás nélküli, illetve egyéb okból jogszerűtlen elkészítése is szankciót vonhat maga után, s nem csupán a nyilvánosságra hozatal az, ami az érintett engedélyét feltételezi. Az új Ptk. nem tartalmazza a képmás/hangfelvétel érintett hozzájárulása nélküli jogszerű készítésének lehetőségét abban az esetben, ha ez eltűnt személy, vagy bűnüldözési cél érdekében szükséges; e kivételes esetek, mivel nem magánjogi jellegű szabályok, ágazati törvényben (pl. rendőrségi törvény, büntetőeljárás törvény) lehetnek kezelhetőek.

Az új Ptk.-ban a személyiségi jogok megsértésekor alkalmazható jogkövetkezmények köre változatlanul felrőhatóságtól független, ún. objektív, és a felrőhatóság vizsgálatától függő, ún. szubjektív szankciókra bonthatók, azonban a szabályozás néhány ponton eltér a hatályos jogtól.

Az objektív szankciók körében a változás: egyrészt az objektív szankciókat is elévülési határidőhöz köti, másrészt az objektív szankciók körében lehetőséget biztosít a sértett fél számára a jogsértőnél a jogsértéssel előállt vagyoni előny átengedésének követelésére.

A szubjektív szankciók köréből kimarad a „közérdekű bírság” jogintézménye, mert az közhatalmi jellegű szankció, nem egyeztetendő össze a magánjog szellemével.

Az új Ptk. új, a nem vagyoni kárért járó kártérítés helyett bevezetett szubjektív szankcióként határozza meg a sérelemdíjat, a nem vagyoni kár és az ezért járó kártérítés megszüntetésével

egyidejűleg. A sérelemdíj alkalmazásához a bíróságnak nem kell a sértett oldalán bekövetkezett hátrányt kutatnia, illetve a sértettnek azt bizonyítania.

Újdonság, hogy ha a személyiségi jog megsértése közérdekbe ütközik, a jogosult hozzájárulásával az ügyész is keresetet indíthat, és érvényesítheti a jogsértés felróhatóságtól független szankcióit. Az ügyész keresete alapján a jogsértéssel elért vagyoni előnyt közérdekű célra kell átengedni.

Újdonság az is, hogy a közösség bármely tagja jogosult a személyisége lényeges vonásának minősülő közösséghez tartozásával összefüggésben a közösséget nagy nyilvánosság előtt súlyosan sértő vagy kifejezésmódjában indokolatlanul bántó jogsérelem esetén jogvesztő határidőn belül személyiségi jogát érvényesíteni, amelynek körében a jogsértéssel elért vagyoni előny átengedésének kivételével a személyiségi jogok megsértésének valamennyi szankcióját érvényesítheti. Ilyen jogsértés esetén az ügyész a jogosult hozzájárulása nélkül is – elévülési időn belül – keresetet indíthat.

HARMADIK KÖNYV

Az új Ptk. külön könyvben foglalja össze a jogi személyekről szóló rendelkezéseket, amely a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok mellett a társasági jogi szabályozást és az egyesületekre, alapítványokra, valamint a szövetkezetekre irányadó rendelkezéseket is tartalmazza. A jogi személyek általános szabályaira épülnek a gazdasági társaságok általános szabályai, és azokat követik az egyes társasági formák rendelkezései.

Az új Ptk. valamennyi jogi személy vonatkozásában alapelveként rögzíti, hogy a jogi személyek létrehozása a polgári jogi jogalanyok magánautonómiája körébe tartozó döntés, amelyet szabadon, az állam egyedi beavatkozása nélkül hozhatnak meg. A jogi személy létrejötte két mozzanatból áll: az alapítóknak vagy tagoknak az alapításra irányuló szándéka egy létesítő okiratban kell, hogy kifejezést nyerjen, majd ehhez járul (második feltételként) az állami nyilvántartásba vétel.

Az új Ptk. változtat a hatályos szabályozás módszerbeli kiindulópontján: a kógens alapállás helyett az eltérést engedő (diszpozitív) szabályozási módot választja. Így az alapítók vagy tagok nem csupán a jogi személy létesítésének tényéről dönthetnek szabadon, hanem a jogi személy belső működésére vonatkozó szabályokat is szabadon állapíthatják meg, s ennek keretében a jogszabályi rendelkezésektől is eltérhetnek. A jogi normáktól való eltérés lehetősége azonban nem lehet korlátlan. Az új Ptk. továbbá általános szabályban adja meg azokat a szempontokat, amelyek a jogszabálytól való eltérést egyedi tilalom nélkül is tiltottá teszik [3:4. §].

Míg a hatályos társasági jog rendszerében – a kógenziára figyelemmel – annak van különös jelentősége, mely kérdésekben enged a jogalkotó eltérést a törvény szabályától, addig az új Ptk. rendszerében épp azon szabályoknak lesz jelenőségük, ahol a jogalkotó az eltérés lehetőségét kizárja vagy korlátozza. Kógens rendelkezéseket a társasági jogi szabályozásban döntő többségében a részvénytársaságokra vonatkozó szabályok között találhatunk, ahol az új Ptk. egyes szervezeti-működési kérdésekben is kógens elvárást mond ki. Ezen túlmenően azonban megállapítható, hogy az új Ptk. csak ott rendelkezik kógenziáról, ahol a társaság tőkéjének védelme, vagy a kisebbség jogos érdeke azt indokolja.

Az új Ptk.-ban nagy a szemléletbeli változás, azonban az ezt meghaladó változások száma csekélyebb.

- Fontos változás, hogy jogi személlyé válik a közkereseti és a betéti társaság is.
- Az új Ptk. ismét hárommillió forintban határozza meg a korlátolt felelősségű társaságok minimális törzstőkéjét, azonban lehetővé teszi a törzstőkének a társaság nyereségéből való feltöltését.
- Az új Ptk. szerint részvénytársaság csak zártkörűen alapítható, nyilvánosan működő részvénytársaságnak pedig azon részvénytársaságok minősülnek, amelyek részvényei a tőzsdére bevezetésre kerültek.
- A társaság legfőbb szervére vonatkozó szabályokban érdemi változás nem történik, ugyanakkor általános lehetőséggé válik az ülés tartása nélküli határozathozatal. Diszpozitívva válnak a határozathozatali arányokra vonatkozó rendelkezések.
- Az új Ptk. a felügyelőbizottsági tagok minimális számát a gazdasági társaságok esetében határozza meg kógensen, három főben.
- Eltérést engedő szabály a vezető tisztségviselők megbízatásának időtartamára vonatkozó rendelkezés, így amennyiben a létesítő okirat külön nem rendelkezik, a megbízatás öt évre szól. Az új Ptk. nem mond ki külön kárfelelősségi szabályt a vezető tisztségviselő és a társaság vonatkozásában, hanem a jogi személy általános szabályai között rögzíti, hogy a vezető tisztségviselő a jogi személynek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel.
- Az új Ptk. közkereseti és betéti társaság esetében már nem üzletvezetésre jogosult tagokról rendelkezik, hanem a tagok által maguk közül választott ügyvezetőkről; erősítve ezzel is a jogi személy jelleget.
- A hatályos szabályozástól eltérően az új Ptk. lehetővé teszi, hogy a gazdasági társaság más társasági forma mellett egyesüléssé vagy szövetkezetté alakuljon át.
- Az új Ptk. biztosítja annak lehetőségét is, hogy – korlátolt felelősségű társaság és részvénytársaság mellett – elismert vállalatcsoport tagja legyen a szövetkezet és az egyesülés is.
- Közkereseti és betéti társaság esetén az új Ptk. a tagok közül választott ügyvezetőkről rendelkezik, vagyis megszűnik a tagok automatikus képviseleti joga, és már nem üzletvezető lesz a minősítésük.
- A részvénytársaságokra vonatkozó szabályozás szakít a hatályos megoldással, és nem választja le a nyilvánosan működő részvénytársaságokra vonatkozó speciális szabályokat, hanem jogintézményenként jelzi az esetleges eltéréseket.
- A társasági jogi szabályozás a részvénytársaságokra vonatkozó szabályok között tartalmazza a legtöbb kógens rendelkezést, így különösen kógenssé válnak (maradnak) a saját részvény mértékére, megszerzésére és az azzal gyakorolható jogokra, valamint az osztalék, osztalékkelőleg kifizetésére vonatkozó rendelkezések.

Az új Ptk. a jelenleg ismert és alkalmazott társasági joganyagának azon részét emeli be a Ptk.-ba, amely anyagi jogi természetű, és amelynek absztrakciós szintje megfeleltethető a kódex-jellegnek. Ebből következően kimaradnak az eljárásjogi, magyarázó jellegű, illetve közjogi elemeket hordozó rendelkezések. Ezeknek a rendelkezéseknek a Ptk. hatálybalépésével más jogszabályokban kell megjeleníteniük (nonprofit gazdasági társaságokra vonatkozó szabályozás, a gazdasági társaságok átalakulására vonatkozó részletszabályok, szerződésmintával történő alapítás lehetőségének megjelenítése, gazdasági társaság tagjaira vonatkozó kizáró, eltiltást kimondó rendelkezések).

Az új Ptk. integrálja a szövetkezeti jog általános és a magánjogi kódex rendszerébe illeszthető szabályait. Az új Ptk. szövetkezeti része alapvetően a jelenleg hatályos 2006. évi X. törvény

elemeit foglalja magában, azzal a jelentős koncepcionális változtatással, hogy – az új Ptk.-ba ugyancsak beépülő gazdasági társaságokra irányadó szabályokhoz hasonlóan – a hatályos törvény eltérést nem engedő kógens szemlélete helyett a legtöbb rendelkezést alapvetően diszpozitívvá teszi. Az új Ptk. a hatályos szabályokhoz képest szigorúbban korlátozza a nem természetes személy tagok arányát, meghatározza az ilyen személyek által összesen birtokolható tőke nagyságát, valamint az egy tagot megillető tőkerészesedés felső határát.

NEGYEDIK KÖNYV

A családjog anyaga beépül az új Ptk.-ba, amely azzal a következménnyel jár, hogy a polgári jogi alapelvek kiterjednek a családjog területére is. Ugyanakkor a sajátos családjogi szempontokra és értékekre figyelemmel további családjogi elvek alkalmazása is szükséges. Ilyen speciális családjogi elvek a házasság és család védelme, a gyermek érdekének védelme, a házastársak egyenjogúságának elve, valamint a méltányosság és a gyengébb fél védelmének elve.

A házassági bontójogban az új Ptk. a házastársak egyező akaratnyilvánításán alapuló és a nem megegyezésen alapuló bontás szabályait a törvény szövegében a mainál élesebben választja szét, és a megegyezésen alapuló bontás jogintézményét, illetve feltételeit a jelenlegitől részben eltérően építi fel: önálló bontási oknak tekinti a házastársak végleges és befolyásmentes akaratnyilatkozatát és annak törvényes feltételei közül a közös vagyon megosztásában való megállapodást elhagyja. A megegyezésen alapuló válás másik, a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvényben (a továbbiakban: Csjt.) szabályozott lehetőségének az alkalmazására (a házastársak között három éve megszakadt az életközösség úgy, hogy külön lakásban élnek) a bírói gyakorlatban elenyészően kevés esetben került sor, ezért azt az új Ptk. nem tartalmazza.

A válni akaró házastársak a közvetítői eljárást a saját elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére is igénybe vehetik, már a házassági bontóper megindítása előtt és a bontóper alatt is.

A házassági vagyonjog szabályozása lényegesen kibővült a bírói ítékezésben évtizedek alatt kialakult elvekre építve. Következésképpen végigvezeti azt a kettősséget, amely a használat, kezelés, rendelkezés joga, valamint a vagyon megosztása tekintetében is különbséget tesz a házastársak mindennapi életvitelét szolgáló vagyon és a házastársak foglalkozásának gyakorlását, üzleti életben való részvételét szolgáló vagyon között. Az új Ptk. mindenkit ösztönözni kíván arra, hogy házasságuk kezdetén vagyoni viszonyaikat szerződéssel rendezzék. Ehhez nyújt segítséget a házassági vagyonjogi szerződések szabályainak a mainál részletesebb kidolgozása diszpozitív keretszabályok formájában. A szerződés harmadik személlyel szemben akkor hatályos, ha a szerződést a házassági vagyonjogi szerződések országos nyilvántartásába bevezették, vagy ha a házastársak bizonyítják, hogy harmadik személy a szerződés fennállásáról és annak tartalmáról tudott vagy tudnia kellett. Az új Ptk. a törvényes házassági vagyonjogi rendszer mellett választható ún. alternatív vagyonjogi rendszerek (közszerzemény, vagyonekülönítés) szabályait a házassági vagyonjogi szerződés szabályai közé iktatja be.

Az új Ptk. az élettársi jogviszonyra vonatkozó magánjogi szabályokat kettéválasztja: az élettársi jogviszonyra vonatkozó általános magánjogi szabályokat a Kötelmi Jogi Könyvben, míg azokat az élettársi kapcsolatra vonatkozó családjogi szabályokat, ahol az együttélés eléri az egy évet és közös gyermek is van, a Családjogi Könyvben, a házasságra vonatkozó

rendeleteket követő részben tartalmazza. A Kötelmi Jogi Könyv szabályozza az élettársi kapcsolat fogalmát, valamint annak vagyoni jogkövetkezményeit, továbbá utal arra, hogy az élettársak vagyoni viszonyaikat, illetve az életközösség megszűnése után a közös lakás használatát szerződéssel rendezhetik. A Családjogi Könyvben szabályozott élettársi kapcsolat esetén a törvény az életközösség megszűnését követően lakáshasználati jogot és tartási jogot biztosít a rászorult élettárs számára.

A bejegyzett élettársak jogviszonyára a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvény általában a jogrendszer házasságra vonatkozó rendelkezéseit rendeli alkalmazni és csak a házasságtól eltérő jogkövetkezményekre utal külön. Az új Ptk. nem váltja fel a külön törvényi szabályozást és nem kívánja megismételni a külön törvény rendelkezéseit sem, ezért nem szabályozza a bejegyzett élettársi kapcsolatot.

A rokonságra vonatkozó részben koncepcionálisan nem változik az apai jogállás szabályozása. A kódex – az eddig csak az egészségügyről szóló törvényben szabályozott – az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljáráson alapuló származást beilleszti az apasági vélelmek rendszerébe, megszünteti a teljes hatályú és a házasságkötést megelőzően tett apai elismerő nyilatkozat különállását, az apaság bírósági megállapítását megdönthetetlen vélelemmé emeli. Ezáltal a kódex a vélelmek szabályozásának sorrendjében mutatkozó következetlenségeket kiküszöböli, tételesen felsorolja az apai jogállást keletkeztető jogi tényeket abban a sorrendben, ahogy azokat alkalmazni kell. Ennek megfelelően az anya házasságához fűződő vélelmet az élettársak esetében alkalmazott, emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárás követi, azután következik az apai elismerés, végül az apaság bírói megállapítása.

Az örökbefogadás szabályai lényeges, koncepcionális változtatást nem igényelnek, ezért az új Ptk. – amellet, hogy a részletkérdésekben több új megoldást tartalmaz – elsősorban a törvényi szabályok kibővítésében, pontosabb, korszerűbb megszövegezésében és hangsúlyaiban hoz változásokat. Az új Ptk. változatlanul előírja az örökbefogadó és az örökbefogadott között a tizenhat év minimális és negyvenöt év maximális korkülönbséget, ugyanakkor emellett felemeli az örökbefogadási korhatárt, és így örökbefogadó csak a huszonötödik életévét betöltött személy lehet.

Az új Ptk. új jogintézményként nevesíti az örökbefogadás utánkövetésének lehetőségét. Az örökbefogadást elősegítő szervezet ennek keretében figyelemmel kísérheti, hogy az örökbefogadás betöltötte-e célját, a gyermek beilleszkedett-e a családjába. Az utánkövetés részletszabályait külön jogszabályban kell rendezni.

Az új Ptk. a szülői felügyelet vonatkozásában terjedelmileg és tartalmilag is lényeges változásokat hoz: a szülők felelősségét helyezi a középpontba, elsődleges szerepet szán a szülők megállapodásának, és mellőzi a szülő-gyermek viszonyban az indok nélküli állami beavatkozást. Az új Ptk. elhagyja „a gyermekelhelyezés” kifejezést: a bíróság a szülők között a gyermeket nem elhelyezi, hanem a szülői felügyeleti jogok rendezéséről, vagyis arról dönt, hogy a szülői felügyeletet melyik szülő gyakorolja. A jelenleginél differenciáltabb lesz a szabályozás a szülői felügyeleti jog szünetelése és megszüntetése körében. Az előbbinek a szabályai közé bekerül a családbafogadás, amely jelenleg a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben szerepel. Új szabályozás, hogy a szülői felügyeleti jogok rendezése során akár a bíróság, akár a gyámhatóság kötelezően is elrendelheti közvetítői eljárás igénybevételét, ha azt a gyermek érdekében indokoltnak tartja.

Az új Ptk. mind a kiskorú gyermek tartását, mind a továbbtanuló nagykorú gyermek tartását több vonatkozásban speciális szabályokkal rendezi, és külön fejezetekben tárgyalja. Ugyanakkor a rokontartás közös szabályait úgy alakítja ki, hogy a gyermektartás több általánosítható rendelkezését – például a tartásdíjak automatikus emelkedését – e szabályok között helyezi el. A tartás szolgáltatásának módját illetően az új Ptk. az életszerűségnek és a gyakoriságnak megfelelően a tartás pénzbeni szolgáltatását teszi az első helyre azzal, hogy attól a törvény eltérhet. Az új Ptk. elveti a tartásdíj százalékos megállapításának lehetőségét, de a tartásdíj automatikus emelkedésére lehetőséget kíván biztosítani, ezért kimondja, hogy a tartásdíjat határozott összegben kell meghatározni, de a bíróság, ha indokoltan tartja, úgy rendelkezhet, hogy a tartásdíj évente indexálásra kerül. A továbbtanuló nagykorú gyermek tartásáról az új Ptk. a Csjt.-től sokkal részletesebben rendelkezik. Az új szabályozás választ próbál adni a nagykorú gyermek tartásával kapcsolatban a jogalkalmazásban felmerült három fő kérdésre: mely tanulmányok minősülnek „szükségesnek” a tartási jogosultság szempontjából, milyen elvárások támaszthatók a nagykorú gyermekkel szemben a tanulmányok folytatásában, illetve a tartásra kötelezettel való kapcsolatában, valamint meddig (milyen életkorig) tarthat igényt a „gyermek” a tartásra.

Az új Ptk. a gyámságot a szülői felügyelethez közelíti, amelyben erősebb hangsúlyt kap a gyámnak a gyermek irányában fennálló gondozási és nevelési kötelezettsége, a gyermek részére a családi környezetben való nevelkedés biztosítása. Az új Ptk. következetesen végigviszi a szabályozásban azt az elvet, hogy a gyámság viselése nem állampolgári kötelezettség, gyámul tehát – szűk körű kivétellel – csak az rendelhető ki, aki azt vállalja. E változás a gyám kiadásainak és költségeinek megtérítésére vonatkozó rendelkezések módosítását is indokolja.

ÖTÖDIK KÖNYV

Az új Ptk. dologi jogi szabályainak megalkotása során nem volt szükség átfogó, a szabályozás alapjait érintő reformra. A hatályos Ptk. szerkezetéhez képest változást jelent, hogy az új Ptk. a zálogjogi szabályozást a Dologi Jogi Könyvben, a korlátolt dologi jogok körében helyezi el. A zálogjog dologi és kötelmi jogi jellegű is, azonban a szabályozása ma már sokkal inkább dologi jogi jelleget ölt.

Az új Ptk. a birtokvédelem három eszközét határozza meg: a jogos önhatalmat, a közigazgatási úton való igényérvényesítést és a birtokpert. Egyértelművé teszi ugyanakkor, hogy a birtokában sértett választhat: a jegyzőhöz vagy a bírósághoz fordul-e védelemért. A birtokháborítást követő egy éven belül sem lesz kötelező tehát a jegyzőtől kérni a védelmet; ha a sértett úgy dönt, közvetlenül a bíróságtól kérhet jogsegélyt.

A felelős őrzés intézménye a magánjogi hagyományoktól idegen szocialista jogalkotás terméke volt, ezért az új Ptk. ezt a jogintézményt nem szabályozza. A gyakorlati szempontból releváns rendelkezések a jogalap nélküli birtoklás és a megbízás nélküli ügyvitel szabályai körében nyertek elhelyezést.

Az új Ptk. nem változtat a dolog fogalmán, és a hatályos joggal megegyezően a dologra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell a pénzre, az értékpapírokra és a dolog módjára hasznosítható természeti erőkre is. Az új Ptk. nem teszi tulajdoni tárggyá az alanyi jogokat. Az állatok vonatkozásában az új szabályozás speciális rendelkezést tartalmaz, amely egyrészt morális értékelést közvetít, másrészt olyan tendenciákkal kívánja megteremteni az

összhangot, amelyek más jogterületeken is egyes állatoknak a dolog fogalmi köréből való kiemelése mellett hatnak (például az állatkínzás büntetőjogi megítélésének kérdése).

Az ingatlanon fennálló tulajdon terjedelmének a meghatározására az új Ptk. olyan rugalmas szabályt vezet be, amely alapján meghatározható, hogy hol kezdődik a felszín alatt a tulajdonjoggal nem védett rész, illetve a felszín felett az államot illető „ország feletti légtér”. Az új Ptk. széles körben lehetővé teszi, hogy az építkező és a földtulajdonos megállapodjanak az épület és a föld elváló tulajdonjogában, sőt megengedi azt is, hogy az egész ingatlan tulajdonosa rendelkezzen úgy, hogy a földet és a rajta álló épületet önálló ingatlanokként jegyezzék be az ingatlan-nyilvántartásba.

Az új Ptk. általános szintű kötelezettségként fogalmazza meg a dologgal járó terhek viselésének kötelezettségét és a kárveszély viselésének főszabályát. A használati és hasznoszedési jogok gyakorlásának általános korlátjaként megtiltja mások szükségtelen zavarását és a másokat megillető jogok gyakorlásának veszélyeztetését. A tradicionális szomszédjogok többségét külön jogszabályban kell rendezni, ezért az új Ptk. csak a földtámasz jogát és a szomszédos telek ideiglenes igénybevételének eseteit szabályozza.

Az új Ptk. fenntartja a hatályos Ptk. megoldását: a tulajdon átruházása jogcímes-tradíciós rendszeren alapszik. Az új szabályozás az átadást jogügyleti természetűnek tekinti, amelyet a birtokátruházás meghatározásánál juttat egyértelműen kifejezésre [5:3. §].

Az új Ptk. bevezeti a jogcímes elbirtoklás lehetőségét arra az esetre, ha a birtokos az ingatlan birtokát a tulajdonostól olyan írásbeli szerződéssel szerezte, amelynek alapján a tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartási bejegyzését követelhetné, ha a szerződés az ehhez megkívánt alakszerűségi követelményeknek megfelelne, és a birtokos az ellenszolgáltatást teljesítette.

Az új Ptk. alapvetően fenntartja a közös tulajdon megszüntetésére vonatkozó szabályokat. A hatályos szabályozás és a bírói gyakorlat által kialakított rendszer megmarad, változást a norma szintjén a lakott ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetése kapcsán vezet be. A társasház – mint jogi konstrukció – nem illeszthető be a tradicionális dogmatikai keretekbe, ezért a társasházra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

A zálogjog átkerül a kötelmi jogból a Dologi Jogi Könyvbe, valamint szerkezetileg is megújul: a szabályok nem a zálogjog egyes fajtáit (kézizálogjog, jelzálogjog) követik, hanem egységesen, a zálogjog különböző létszakaszaihoz (keletkezés, megszűnés, érvényesítés) kötődve kerülnek megállapításra.

Az új Ptk. egyszerűsíti a zálogjog megalapítását, amely két lépcsőben történik: szükséges hozzá a zálogszerződés és kézizálogjog esetén a zálogtárgy birtokának az átruházása, jelzálogjog esetén pedig a zálogjog bejegyzése. A zálogjog mint korlátolt dologi jog tartalmát, a zálogjogosult és a zálogkötelezett jogait és kötelezettségeit a Ptk. alapvetően eltérést nem engedő módon szabályozza. A zálogszerződésnek csupán két kötelező tartalmi eleme van: a biztosított követelés és a zálogtárgy megjelölése. Mindkettő történhet akár egyedileg, akár pedig körülírással, kivéve a fogyasztói zálogszerződéseket, amelyek esetében, a fogyasztó védelme érdekében, mindkét elemet konkrétan meg kell határozni. Zálogszerződést érvényesen csak írásban lehet kötni, ezen túl azonban az új Ptk. nem támaszt alaki követelményt.

Az új Ptk. megoldást kíván nyújtani arra az esetre, hogy több zálogjogosult javára úgy alapíthassanak zálogjogot, hogy a zálogjog fennállása alatt a zálogjogosultak személye változhasson (szindikált hitelezés). Ezért lehetővé teszi azt, hogy a zálogjogosultak helyett egy javukra eljáró bizományos kerüljön bejegyzésre a megfelelő nyilvántartásba. Ilyenkor a zálogjogosultakat nem szükséges feltüntetni, de a zálogjogosulti bizományost e minőségének feltüntetésével kell bejegyezni. A zálogjogosulti bizományos gyakorolja a zálogjogosultakat megillető jogokat, azonban – bizományosi jogállásának megfelelően – az ennek során hozzá kerülő vagyon nem képezi a saját vagyonát, arra a hitelezői nem tarthatnak igényt.

Az új Ptk. a zálogjogot járulékos biztosítéki jogként szabályozza, amely biztosított követelést feltételez, így mindig a követelés jogosultja javára áll fenn, és terjedelmében is igazodik a biztosított követeléshez. A zálogjog a törvény rendelkezése alapján, anélkül, hogy erről a feleknek külön rendelkezniük kellene, biztosítja a főkövetelés járulékait és a szükséges költségeket is. A zálogjog önállóan nem forgalomképes, a biztosított követelés átruházása esetén azonban a zálogjog is átszáll az új jogosultra; a biztosított követelés elzálogosítása esetén pedig a követelést biztosító zálogjog a követelésen alapított zálogjog jogosultja javára is szolgál. A nem járulékos biztosítéki jogok esetén fennáll a biztosított követelés és az attól elváló kielégítési jog önállósulásának, azaz a kétszeri kielégítésnek a veszélye. Az új Ptk. ezért kizárólag a járulékos zálogjogot szabályozza, az önálló zálogjogot nem.

Az új Ptk. a zálogjog járulékosága alól egy szűk körű kivételt tesz annak lehetővé tételével, hogy a zálogjogosult, a vele szembeni követelés biztosítékaul átruházhassa az ingatlanon alapított jelzálogjogot a biztosított követelés nélkül (különvált zálogjog). E rendelkezés célja a jelzáloghitelezés refinanszírozási gyakorlatának fenntarthatósága. E gyakorlatban az egyetlen érdemi változás, hogy az új Ptk. alapján a zálogjog átruházásának a jogcíme nem adásvétel, hanem – a tényleges helyzetnek megfelelően – biztosítéknyújtás. A jelzálogjog az átruházás következtében elválik a biztosított követeléstől, azaz a különvált zálogjog jogosultja és a biztosított követelés jogosultja két külön személy lesz. Ettől eltekintve azonban a különvált zálogjog tartalma nem változik, és minden egyéb tekintetben megőrzi járulékos jellegét.

Bármely vagyontárgy zálogjog tárgyául szolgálhat, ezen belül azonban ingatlan, jog és követelés kizárólag jelzálogjog tárgya lehet. Az új Ptk., annak érdekében, hogy a zálogjog rugalmasan kövesse a zálogtárgy sorsának alakulását, kimondja, hogy a zálogjog kiterjed a zálogtárggyal kapcsolatban kapott kártérítésre, kártalanításra, biztosításra és az ezekre vonatkozó követelésre, illetve a zálogtárgy helyébe lépő vagyontárgyra.

Az új Ptk. nem tartja fenn külön nevesítve a vagyont terhelő zálogjog elkülönült szabályozását, de annak hasznos funkcióját megőrizve lehetővé teszi, hogy a zálogjog tárgyai (ingatlanok, valamint lajstromozott dolgok és jogok kivételével) körülírással is meghatározhatók legyenek, és ebben az esetben olyan zálogjog jöjjön létre, amelynek tárgyai (ingók, jogok és követelések) a zálogjog fennállása alatt egyedeikben változnak.

Az új Ptk. külön szabályozza a zálogjognak a megalapítástól a kielégítési jog megnyílásáig terjedő szakaszát. Ebben az időszakban a felek jogai és kötelezettségei alapvetően a szerint alakulnak, hogy a zálogtárgy melyik fél birtokában van, azaz kézizálogjogról vagy jelzálogjogról van-e szó. A zálogjogosultat, ha a zálogfedezet csökkenésének megakadályozásához ez szükséges, mind kézizálogjog, mind pedig jelzálogjog esetében megilleti a zálogtárgy értékesítésének joga. Ez nem a kielégítési jog gyakorlását jelenti, csupán a fedezet megóvásának érdekében tett közbenső lépés; ilyenkor tehát a zálogjog nem szűnik meg, hanem az értékesítés ellenértékén marad fenn.

Az új Ptk. lényegesen átalakítja a zálogjogi nyilvántartásra vonatkozó szabályokat, és megszünteti a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendeletben (a továbbiakban: hatályos Ptké.) lévő külön szabályozást. Az új Ptk. a zálogjogi nyilvántartás helyett hitelbiztosítéki nyilvántartást szabályoz, mert a lajstromok mellett e nyilvántartásba kerülnek bejegyzésre a zálogjogon kívül elismert dologi hitelbiztosítékok, illetve ilyen biztosítékot magukban foglaló finanszírozási formák (tulajdonjog-fenntartás, lízing és faktoring) is. A hitelbiztosítéki nyilvántartás nem a reálfólium elvét követi, hanem a zálogkötelezettek személyéhez kapcsolódóan tartalmazza a bejegyzéseket (perszonálfólium). A hitelbiztosítéki nyilvántartás teljes mértékben internet alapú, elektronikus nyilvántartássá alakul át. Ez a zálogjog és a többi ide bejegyzendő biztosítéki jog megalapítását egyszerűvé, gyorsá és olcsóvá teszi, valamint a zálogjog teljes nyilvánosságát szolgálja. Az új nyilvántartásba való bejegyzésre és törlésre az ellenérdekű fél hozzájárulásával, elektronikus formanyomtatvány megfelelő kitöltése útján, akár emberi (hatósági) közreműködés nélkül, automatikusan sor kerülhet. A hitelbiztosítéki nyilvántartás e sajátosságaiból következően az nem tekinthető közhiteles nyilvántartásnak.

Az új Ptk. a hatályos Ptk.-nál részletesebben szabályozza a rangsor szempontjából releváns különböző eseteket, és néhány új szabályt is megállapít. Az új Ptk. általános jelleggel lehetővé teszi a ranghely-szerződést és az előzetes ranghelybiztosítást.

Az új Ptk. rögzíti, hogy a zálogjogosult kielégítési joga a zálogjoggal biztosított követelés esedékessé válásakor, a teljesítés elmulasztása esetén nyílik meg. Ezzel összhangban megszünteti a hatályos Ptk.-nak azokat a szabályait, amelyek szerint meghatározott esetekben a kielégítési jog a biztosított követelés esedékessé válása előtt is megnyílik. Az új Ptk. fenntartja, hogy a zálogjog érvényesítésének két lehetséges útja a bírósági végrehajtás és a törvényben rögzített valamely bírósági végrehajtáson kívüli eljárás. Változás viszont, hogy a zálogjog érvényesítésének ezek a módjai, illetve az ezek közötti választás joga a törvény erejénél fogva megilleti a zálogjogosultat, és az új Ptk. meghatározza a zálogjog bírósági végrehajtás mellőzésével való érvényesítésének jogszerű kereteit is.

A zálogjog bírósági végrehajtás útján való érvényesítését továbbra is külön törvény szabályozza, viszont az új Ptk. a korábbinál részletesebben szabályozza a követelés bírósági végrehajtás mellőzésével való kielégítésének módjait. Az új Ptk. további szabályokat fogalmaz meg a fogyasztói zálogszerződés esetére. Speciális jogvédelmi eszközként vezeti be az új Ptk. a kielégítési jog gyakorlásának bírósági felfüggesztését, illetve korlátozását, a zálogjogosult törvénysértő eljárása esetén.

Az új Ptk. a zálogtárgy zálogjogosult által való értékesítésének szabályait törvényi szintre emeli. Az új Ptk. megszüntet néhány formai illetve eljárási részletszabályt, de bevezet egy általános követelményt: a zálogjogosult a zálogtárgy értékesítése során a kereskedelmi ésszerűség követelményei szerint, a zálogkötelezett, illetve a személyes kötelezett érdekeit is szem előtt tartva köteles eljárni. Ezzel összhangban korlátozza a Ptk. annak a lehetőségét, hogy a zálogjogosult maga vegye meg a zálogtárgyat, és részletes elszámolási kötelezettséget állapít meg a zálogjogosult részére.

Az új Ptk. fenntartja a *lex commissoria* klasszikus tilalmát, ugyanakkor – a zálogtárgy értékesítésének alternatívájaként – lehetővé teszi, hogy a zálogjogosult a kielégítési jog megnyílását követően vételi ajánlatot tegyen a zálogkötelezettnek. A szabályozás egyértelművé teszi, hogy abban az esetben, ha a zálogtárgy követelés vagy jog, akkor a zálogjogosult – a zálogjog érvényesítésének általános módjain felül – arra is jogosult, hogy a követelés vagy jog jogosultja helyett a követelést vagy jogot érvényesítse.

Az új Ptk. teljes körűen és a hatályos Ptk.-nál részletesebben szabályozza a zálogjog megszűnésének eseteit.

Az új Ptk. is biztosítja annak lehetőségét, hogy a földön és a rajta emelt épületen fennálló tulajdonjog egymástól elváljon, ezért változatlanul szükséges az épület tulajdonosa számára külön nevesített használati jogot biztosítani az ingatlanon. Mivel az új Ptk. a föld és a rajta álló épület elváló tulajdonjogának keletkezését nem köti az építkezés mozzanatához, hanem azt a felek megállapodása alapján korlátlanul lehetővé teszi, a földhasználati jog nem csak az építkezőt illetheti meg, hanem az épület tulajdonosát is. A földhasználati jog nem feltétlenül terjed ki a teljes földterületre, „az épület használatához szükséges mérték” rugalmas szabály, amely megteremti a bírói mérlegelés lehetőségét.

A haszonélvezeti jog keletkezésének hatályos szabályai alapvetően nem változnak, ugyanakkor a szabályozás egyértelművé teszi, hogy az ingókon szerződéssel létrehozott haszonélvezeti jog keletkezésénél a birtokátruházás jogügyleti jellegű, és hogy a jog átruházására vonatkozó szabályokat a jogon létesített haszonélvezetre alkalmazni kell.

Lényeges újítás az ingatlan-nyilvántartásra vonatkozó anyagi jogi szabályoknak az új Ptk.-ba, annak Dologi Jogi Könyvébe való átemelése. E szabályozási koncepció nem érinti az egységes ingatlan-nyilvántartást, azt azonban világossá teszi, hogy az ingatlan-nyilvántartási anyagi jog a magánjog integráns része. Az új Ptk. fenntartja az okirati elvet, de nem tartalmazza az okiratokra vonatkozó részletes szabályozást, annak rendezését külön jogszabályokra bízva.

HATODIK KÖNYV

Az új Ptk. – a hatályos szabályozástól eltérően – a kötelek közös szabályai között foglalja össze azokat a többségükben diszpozitív jellegű szabályokat, amelyek nemcsak a szerződéses viszonyokra, hanem egyéb kötelemkeletkeztető tényállások alapján létrejövő kötelekre is vonatkoznak. A kötelmi általános szabályoktól különálló rész tartalmazza a szerződésekre vonatkozó általános szabályokat. Ezek azok a rendelkezések, amelyek főszabály szerint a szerződéseken kívül nem igazak más kötelemfakasztó tények esetében, ugyanakkor valamennyi szerződéstípus esetében számításba jönnek.

A kötelekre vonatkozó közös szabályok élén az új Ptk. a kötelelem lényegét határozza meg, kifejezésre juttatva, hogy a kötelelem tágabb kategória, mint a szerződés. A közös kötelmi jogi szabályok vonatkozásában az új Ptk. kimondja, hogy az eltérést nem engedő, illetve feltétlen érvényesülést igénylő (kógens) rendelkezések korlátai között a jogviszony szereplői szabadon eltérhetnek a kötelek közös szabályaitól is, és pedig akkor is, ha az adott szabály nem szerződési, hanem más (kártérítési felelősségi, alaptalan gazdagodási) viszonyra vonatkozik.

Az új Ptk. nem sorolja fel, hogy mi minősül jelenlévők között tett jognyilatkozatnak, hanem úgy rendelkezik, hogy jelenlévők között tett jognyilatkozatnak minősül minden olyan jognyilatkozat, amelyről a címzett az ajánlattétellel egyidejűleg tudomást szerez. A meghatározás magában foglalja a hatályos Ptk.-ban [211. § (2) bek.] meghatározott eseteken kívül például az internetes valós idejű kommunikációt is.

Az új Ptk. a hatályosnál árnyaltabban szabályozza az írástudatlan vagy írni nem képes személy írásbeli jognyilatkozatára vonatkozó, a hatályos Ptk.-ban [218. § (2) bek.] elnagyolt rendelkezést.

A hatályos szabályozást megváltoztatva az új Ptk. kimondja, hogy a határozatlan vagy öt évnél hosszabb időre szóló általános meghatalmazás öt év elteltével hatályát veszti.

A hatályos Ptk. 225. §-a egységesen az „eseti gondnokság” terminológiát alkalmazza kiskorú és nagykorú személyek képviselőjére is. Az új Ptk. által bevezetett változás, hogy – a jogintézmény tartalmának megváltoztatása nélkül – a terminológiában megkülönbözteti a nagykorú és a kiskorú személyek képviselőjét, és így nagykorúak esetén fenntartja az eseti gondnok megjelölést, a kiskorú személy részére rendelt képviselőt viszont eseti gyámnak nevezi. Ezt a terminológiai változást a jogrendszer egészén szükséges átvezetni.

Az új Ptk. egyértelművé teszi, hogy az időmúlásnak az igények érvényesíthetősége szempontjából kétféle anyagi jogi joghatása van: jogvesztés vagy elévülés. A jogvesztés súlyossága miatt az új Ptk. azt tartja kívánatosnak, hogy a jogszabály kifejezetten előírja, ha a határidő eredménytelen eltelte jogvesztéssel jár. Az új Ptk. az általános elévülési időn nem változtat, vagyis a kötelmi jogi jellegű igények főszabály szerint öt év alatt évülnek el. Az új Ptk. az elévülési idő felek általi megváltoztatása körében eltér a hatályos jogtól, és korlátok nélkül lehetővé teszi annak meghosszabbítását és megrövidítését is. Az elévülés megszakítására vezető jogi tények közül az új Ptk. elhagyja a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítást. E megszakítási ok ellentétes az elévülés intézményének lényegével: nem az igény érvényesítésére, hanem az igényérvényesítési idő (és az azzal járó bizonytalanság) meghosszabbítására ösztönöz. Emellett a követelés kötelezettel szembeni bírósági eljárásban történő érvényesítése is csak akkor szakítja majd meg az elévülést, ha a bíróság az eljárást befejező jogerős érdemi határozatot hozott.

A szolgáltatás teljesítésére vonatkozó általános szabályok élén egy elvi jelentőségű tétel szerepel: a szolgáltatást az adott kötelem tartalmának megfelelően kell teljesíteni. Ez a generálklauzula-jellegű tétel azért fontos, mert vitás esetben iránytűje lehet a feleknek és a bíróságnak is.

Alapvető szemléletbeli változtatás jellemzi az új Ptk.-nak a kötelem teljesítésének idejére vonatkozó rendelkezéseit. Az új Ptk. szerint minden olyan esetben, amikor a teljesítés ideje – akár határnap vagy határidő tűzésével – konkrétan meghatározott, ez az időtűzés érvényesül. Konkrét időmegjelölés hiányában a diszpozitív főszabály a szolgáltatás rendeltetésének figyelembevételére kötelez. Ha nincs határnap vagy határnap tűzve és a szolgáltatás rendeltetése sem ad eligazítást, végső soron a teljesítés előkészítéséhez szükséges idő elteltével köteles a kötelezett teljesíteni.

Az új Ptk. megváltoztatja a hatályos Ptk.-nak az idő előtti teljesítésre vonatkozó szabályait: a jogosult a teljesítési idő előtt felajánlott teljesítést csak akkor köteles elfogadni, ha az idő előtti teljesítés nem sérti lényeges jogi érdekét, és a kötelezett az ezzel járó esetleges többletköltséget viseli.

Az új Ptk. elhagyja a hatályos Ptk.-nak a helyközi teljesítés, illetve a teljesítési segéd igénybevétele esetére meghatározott speciális rendelkezéseit [Ptk. 278. § (2)-(3) bek.]. Ezek a szabályok logikailag következetlenek voltak, ráadásul feleslegesek is.

A hatályos Ptk. nem tartalmazott rendelkezést arról, hogy a pénztartozást a kötelezett hogyan teljesítheti, és az egyes teljesítési módokhoz kapcsolódóan nem rendelkezett arról sem, hogy a tartozás mikor minősül teljesítettnek. Az új Ptk. pótolja ezeket a hiányosságokat.

Az új Ptk. a pénztartozás idő előtti teljesítésére vonatkozó diszpozitív főszabálya az előtörlesztés lehetőségét kifejezetten és feltétel nélkül biztosítja. Egyúttal elismeri a jogosult szempontjait is, ezért megengedi az előtörlesztés beárzását, amellyel a hitelező esetleges

többletköltségeit, kiesett bevételeit fedezni tudja, mert nem tartja fenn a hatályos Ptk.-nak az előtörlesztés esetére kamatot és kártalanítást előíró kikötést semmisnek tekintő szabályát [292. §].

Némileg változtat az új Ptk. a kamatszámításnál figyelembe veendő időpont tekintetében: a kamat számításakor a késedelemmel érintett naptári félév első napján (és nem, mint a hatályos jogban: a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon) érvényes jegybanki alapkamat irányadó az adott naptári félév teljes idejére. Ez a szabály vonatkozik mind az egyenértéki, mind a késedelmi kamatra.

Az új Ptk. újraszabályozza a bírósági letétbehelyezéssel történő teljesítés szabályait, és ennek során beemeli a kódexbe a bírósági letétről szóló 27/2003. (VII. 2.) IM rendeletből azokat a szabályokat, amelyek szorosan a teljesítéshez kapcsolódnak, de továbbra is rendeleti szabályozásra bízva a letétbe helyezési eljárással kapcsolatos rendelkezéseket. Változtat az új Ptk. a hatályos szabályozáson a letevőnek a letét visszakövetelésével kapcsolatos joga tekintetében, mert nem ír elő határidőt a visszakövetelésre, a kötelezett bármeddig követelheti a letét visszaadását.

Az új Ptk. – a bírósági letét feltételei mellett – a közjegyzőnél történő letétbe helyezés útján történő teljesítést is lehetővé teszi, a bírósági letétre vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával. Megjegyzendő, hogy a közjegyzői letét nem azonos a közjegyzői törvényben szabályozott bizalmi őrzés intézményével.

A szerkezeti változtatások mellett az új Ptk. számos ponton tartalmilag is megújítja a szerződések közös szabályait. A legfontosabbak változtatások a következők: az új Ptk.

- elvi éllel rögzíti, hogy a felek önmagában a szerződéskötés elmaradásáért nem tartoznak egymás felé felelősséggel, a szerződési tárgyalások sikertelenségének kockázatát – a normális üzleti kockázat részeként – a feleknek maguknak kell viselniük;
- általános háttérszabályokat ad a versenyeztetési eljárás útján történő szerződéskötésre;
- szabályozza az elektronikus úton történő szerződéskötést;
- csoportokba rendezve és több ponton tartalmilag is módosítva szabályozza az érvénytelenségi okokat, és több vonatkozásban megreformálja az érvénytelenség jogkövetkezményeit is;
- tartalmazza a tisztességtelen általános szerződési feltételekkel kapcsolatos, jelenleg kormányrendeletben szabályozott ún. fekete és szürke listát;
- új alapokra helyezi a kontraktuális kárfelelősség szabályozását, elválasztva azt a változatlanul felróhatósági (vétkességi) elven nyugvó deliktuális kárfelelősségtől;
- általános szabályokkal rendezi a szerződéses jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése során igénybevett személyekért („közreműködőkért”) való felelősséget;
- új alapokra helyezi a kellékszavatossági igényérvényesítési határidők rendszerét, kiiktatva a szabályozásból a jogvesztő határidőket;
- megszünteti a kellékszavatosság és a jótállás hatályos szabályai közötti indokolatlan különbségeket;
- bevezeti a szerződés relatív szerkezetét áttörő termékszavatosság intézményét, amely a fogyasztó számára egyes szavatossági jogoknak a gyártóval vagy a forgalmazóval szembeni közvetlen érvényesítését teszi lehetővé;
- általános szerződészegési szabályként fogalmaz meg több, a hatályos Ptk.-ban egy-egy nevesített szerződéstípusra megfogalmazott, de általános érvényű szerződészegési szabályt;
- feloldja a foglaló és a kötbér joggyakorlatát régóta megnehezítő szabályozási bizonytalanságokat;

- több ponton megújítva szabályozza az engedményezést és a tartozásátvállalást, és tételes szabályokat ad a jogátruházás és a szerződésátruházás jogintézményeire.

Az új Ptk. azt a kiindulópontot választotta, hogy a fogyasztóvédelmi szerződési jogból csak az irányelvek maradandó magját ülteti át; a többi irányelvi szabályt külön jogszabályokban kell a magyar jogrendszerbe integrálni. Erre is tekintettel nem tartja meg az új Ptk. a „fogyasztói szerződés” hatályos Ptk.-ban alkalmazott kategóriáját, pontosítja ugyanakkor a fogyasztó és a vállalkozás fogalmát. Fogyasztó – szemben a hatályos Ptk. 685. § d) pontjával – csak természetes személy lehet.

A fentiek szerint az új Ptk. szabályozása értelmében az elmaradt szerződéskötésért a felek nem tartoznak egymás felé felelősséggel; mindegyik fél maga viseli azt a kárt, ami a szerződéskötés elmaradására vezethető vissza. Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség megszegéséből keletkezett károkért viszont a szerződéskötés elmaradása esetén is felelniük kell a feleknek, ha a felelősség törvényi feltételei fennállnak.

Az új Ptk. elsősorban a tartós üzleti, illetve szerződési kapcsolatokra tekintettel, nemzetközi példákra is figyelemmel rendelkezik a szerződés létrejöttének, illetve a létrejött szerződés tartalmának egy fontos aspektusáról: a szerződő felek által ismert és alkalmazott szokásokról és gyakorlatokról, amelyek a szerződés tartalmává válnak.

A hatályos Ptk. [213. § (2) bek.] az ajánlattól bármely kérdésben eltérő elfogadást új ajánlatnak minősíti. Az új Ptk. az üzleti élet szerződéskötési szokásait figyelembe véve szakít ezzel a merev megközelítéssel. Ha az ajánlat és az elfogadás a lényeges kérdésekben megegyezik, a szerződés akkor is létrejön, ha a felek a szerződés nem lényeges kérdései tekintetében ellentétes jognyilatkozatot tettek.

Az üzleti életben gyakori, hogy a szóban kötött szerződés csak a megállapodás lényegi elemeire terjed ki. Az új Ptk. rendezni kívánja azt az esetet, amikor egy ilyen megállapodást követően az egyik fél írásban tájékoztatja a másik felet a megállapodásuk tartalmáról. Ha az írásbeli „megerősítés” eltér a szóbeli megállapodástól, és az eltérés lényegesnek nem minősülő feltételre vonatkozik, vagy a szóbeli megállapodást lényegesnek nem minősülő feltételekkel egészíti ki, a feltétel a szerződés részévé válik, ha az ellen a másik fél késedelem nélkül nem tiltakozik.

Az új Ptk. lényegesen módosított szabályokkal tartja fenn az előszerződés intézményét. Különösen ellentétes a piacgazdaság követelményeivel a hatályos jogban biztosított az a lehetőség, hogy a bíróság meghatározhassa a szerződés lényeges tartalmát, ráadásul akár az előszerződésben megállapított feltételek módosításával is [Ptk. 208. § (3)-(4) bek.]. Az új Ptk. csak arra hatalmazza fel a bíróságot, hogy – valamelyik fél kérelmére – a szerződést a felek által meghatározott feltételekkel létrehozassa. Nem illeti meg azonban a bíróságot a végleges szerződés tartalmi alakításának joga.

Az új Ptk. szabályozza azt az esetet, amikor mindkét szerződő fél általános szerződési feltételeket használ, és feltételeik eltérnek egymástól. Ha mind az ajánlatra, mind a válasznyilatkozatra általános szerződési feltétel formájában kerül sor, a „blanketták csatájában” a feltételek csak annyiban válnak a szerződés részévé, amennyiben egymással nem ellentétesek. Az ellentmondó szerződési feltételek egyike sem válik a szerződés részévé, hanem helyükbe a törvény diszpozitív rendelkezései lépnek. Ha az eltérés a szerződés lényeges pontjait érinti, a felek között szerződés nem jön létre.

A szerződés értelmezésére vonatkozó, a hatályos szabályokat fenntartó rendelkezések között az új Ptk. egyértelművé teszi, hogy a szerződés egyes feltételeit, illetve egyes szerződési nyilatkozatokat a szerződés egészével összhangban kell értelmezni. Ez a szabály egyfajta iránytű, amely az értelmezés nehézsége esetén a szerződés egészét (tehát a szerződés célját, a nyújtandó szolgáltatások rendeltetését stb.) rendeli figyelembe venni.

Az új Ptk. szabályozza az üzleti életben gyakran alkalmazott ún. teljességi záradék intézményét, amellyel a felek azt a szándékukat juttatják kifejezésre, hogy – mivel az írásba foglalt szerződés megállapodásuk valamennyi feltételét magában foglalja – a szerződéskötés során tett nyilatkozataik: ajánlatok, kötelezettségvállalások nem képezik a szerződés részét.

Az új Ptk. *expressis verbis* kimondja, hogy a szerződés semmisségét a bíróságnak – mivel megállapításához külön eljárásra nincs szükség – bármilyen eljárásban hivatalból észlelnie kell. A semmisségi ok észlelése annyit jelent, hogy a felek által célzott joghatás nem érhető el, vagyis a semmis szerződés alapján a bíróság teljesítésre akkor sem kötelezhet, ha a semmisségi okra a felek egyike sem hivatkozik, sőt mindketten a semmisségi ok figyelmen kívül hagyását kérik. Ez megfelel a korábbi és a hatályos magyar magánjog felfogásának is.

A semmisség hivatalból történő észlelése azonban a jövőben nem jelenti egyúttal azt is, hogy a bíróság a semmisség miatti érvénytelenség további jogkövetkezményeit is hivatalból alkalmazza. Az új Ptk. szerint a bíróság nem rendelkezik hivatalból az érvénytelenség további jogkövetkezményeiről. Ezért, ha bármelyik fél a semmisnek minősített szerződés alapján történt vagyonmozgás rendezését kívánja, úgy ehhez külön kereseti, illetve viszontkereseti kérelmet kell előterjesztenie.

Az új Ptk. nem tartja fenn a hatályos Ptk.-nak azt a rendelkezését, amely szerint a szerződés semmisségére határidő nélkül lehet hivatkozni, így az érvénytelen szerződés jogkövetkezményei csak időbeli határok között érvényesíthetők. Az eredeti állapot helyreállítása keretében például a vételár visszaadására vonatkozó igény – kötelmi jellege miatt – elévül, a dolog visszaadására vonatkozó dologi igénynek pedig az elbirtoklás szab időbeli határt. Egyedül az a jogkövetkezmény vonható le határidő nélkül, hogy a semmis szerződés alapján teljesítést nem lehet követelni.

Az új Ptk. nem tartja fenn a megtámadási jog gyakorlására a hatályos Ptk.-ban megállapított írásbeli alakszerűségi követelményt. A szerződés megtámadásához ugyanis nem indokolt szigorúbb alaki követelményeket előírni, mint bármilyen más polgári jogi igény érvényesítéséhez.

Az új Ptk. a hatályos Ptk.-tól [236. § (1) bek.] eltérően nem állapít meg kötelező sorrendet a megtámadás módozatai tekintetében. E helyett elfogadja a bírói gyakorlatban kialakult azt az álláspontot, hogy a megtámadási jogot akár a másik félhez intézett jognyilatkozattal és ennek eredménytelensége esetén keresetindítással, akár közvetlenül a bíróság előtt lehet gyakorolni.

Az új Ptk. a hatályos Ptk.-hoz [236. § (2) bek.] képest egyszerűsíti a megtámadási határidőre vonatkozó hatályos szabályokat: nem ír elő külön kezdő időpontokat a különböző megtámadási okoknál, hanem a szerződést minden esetben a szerződés megkötésétől kezdődően nyilvánítja megtámadhatónak.

Az új Ptk. szerint megszűnik a megtámadás joga, ha a jogosult – amint azt a bírói gyakorlat ma is megköveteli: a megtámadási ok ismeretében – megerősíti szerződési akaratát, vagy lemond megtámadási jogáról.

Az új Ptk. a tévedés miatti megtámadási jog tekintetében a hatályos szabályozás hiányosságát pótolva egyértelművé teszi, hogy mi tekinthető lényeges körülményre vonatkozó tévedésnek, és kizárja a tévedés miatti megtámadás jogát abban az esetben is, ha a tévedésben lévő fél a tévedés kockázatát (például szerencse-elemet tartalmazó szerződésnél) maga vállalta.

Az új Ptk. nem tartja fenn a jogi kérdésben való tévedésre vonatkozó speciális rendelkezést, hanem ilyen esetben is a tévedésre vonatkozó általános szabályok szerint engedi meg a megtámadást.

Új, szubjektív kritériumot érvényesít az új Ptk. a feltűnő értékaránytalanság miatti megtámadás feltételeként a sérelmet szenvedett fél oldalán: kizárt a megtámadás joga akkor, ha a fél a feltűnő értékaránytalanságot felismerhette vagy annak kockázatát vállalta. A megtámadási jog biztosítása eltérést nem engedő norma. Az új Ptk. kifejezetten lehetővé teszi mégis a feltűnő értékaránytalanság miatti megtámadási jog kizárását a szerződéskötéskor. Nem lehet kizárni viszont a feltűnő értékaránytalanság miatti megtámadási jogot fogyasztó és vállalkozás szerződésében.

Az új Ptk. semmisnek mondja ki azt a szerződést, amely – pénzkövetelés biztosítása céljából – tulajdonjog, más jog vagy követelés átruházására vagy vételi jog alapítására irányul. Kivételt képeznek e tilalom alól a 2002/47/EK irányelvben meghatározott biztosítéki megállapodások, amelyek az állampolgárokat és szervezeteiket nem érintik. Az új Ptk. a zálogjogot tekinti az alapvető dologi hitelbiztosítéknak, valamint elismeri ezen kívül a tulajdonjog-fenntartást, továbbá a biztosítéki szerepet is betöltő, de alapvetően más gazdasági funkciókat szolgáló, a törvényben szabályozott, széles körű elfogadottságot élvező lízinget és faktoringot is.

Az új Ptk. elvi jelleggel semmisnek nyilvánítja fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés olyan kikötését, amely a fogyasztó jogait megállapító jogszabályi rendelkezésektől a fogyasztó hátrányára eltér. Semmis az a jognyilatkozat is, amellyel a fogyasztó jogszabályban meghatározott jogáról lemond.

Az új Ptk. maga sorolja fel példálózóan a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben feltétlenül, illetve az ellenkező bizonyításáig (vélelmezetten) tisztességtelennek minősülő legkirívóbb szerződési feltételeket: az ún. fekete és szürke listát. Ezeket a listákat jelenleg kormányrendelet tartalmazza.

A tisztességtelen általános szerződési feltétellel kapcsolatos közérdekű kereset szabályozásánál az új Ptk. a kódexbe emeli a közérdekű keresetindításra jogosult szervek, szervezetek jelenleg a Polgári Törvénykönyv módosításáról és egységes szövegéről szóló 1977. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1978. évi 2. törvényerejű rendeletben található felsorolását; egyben pontosítja és kiegészíti a jogosultak listáját.

Az érvénytelenség jogkövetkezményeire vonatkozó szabályokat az új Ptk. külön fejezetben foglalja rendszerbe, és a hatályos joghoz képest több ponton megváltoztatja az érvénytelen szerződés jogkövetkezményeit.

Érvénytelen szerződés alapján egyik fél sem követelhet teljesítést a másiktól. Ezt a jogkövetkezményt a bíróság a perben hivatalból is levonja. Az új Ptk. egyértelművé teszi, hogy az érvénytelenség összes további jogkövetkezményét a bíróság nem hivatalból alkalmazza, mégpedig semmisség esetében sem.

Az érvénytelenség különböző jogkövetkezményeit illetően a bíróság nincs kötve a fél kereseti kérelméhez, attól eltérő megoldást alkalmazhat, de nem alkalmazhat olyan megoldást, amely ellen mindegyik fél tiltakozik.

Az új Ptk. az eredeti állapot helyreállításának elrendelésével egyenrangú jogkövetkezményként biztosítja az érvénytelenségi ok bíróság általi kiküszöbölésével a szerződés visszamenőleges hatállyal való érvényessé nyilvánítását. A bíróság általi érvényessé nyilvánítás alternatívájaként az új Ptk. lehetővé teszi az érvénytelenségi ok felek általi kiküszöbölését és ekként a szerződés nemcsak ex tunc, hanem ex nunc hatályú érvényessé válásának lehetőségét is. Utóbbira akkor kerülhet sor, ha az érvénytelenség miatti érdeksérelem a szerződés megfelelő módosításával kiküszöbölhető, vagy az érvénytelenség oka utóbb megszűnt és a felek így állapotok meg.

Az új Ptk. véget kíván vetni a – hatályos Ptk. gyakorlatában máig létező – bizonytalanságnak az eredeti állapot helyreállításának mibenlétével kapcsolatban, és csak a kölcsönösen természetben történő in integrum restitutio-t teszi lehetővé.

Ha a szerződés érvényessé nyilvánítására és a szerződéskötést megelőző állapot természetbeni helyreállítására nem kerülhet sor, akkor az új Ptk. a jogalap nélküli gazdagodás elvére támaszkodva, de speciális szabály útján szabályozza a bekövetkezett vagyonmozgások visszarendezését. Az új Ptk. ezzel megszünteti a hatályos Ptk. fikciós megoldását, az érvénytelen szerződés hatályossá nyilvánítását.

Az új Ptk. az érvénytelenség hatályos Ptk.-ban lehetővé tett jogkövetkezményei közül az állam javára való marasztalás lehetőségét nem tartja fenn.

Az új Ptk. tételesen kimondja, hogy az érvénytelen szerződéshez kapcsolódó többlettényállási elemeket a megfelelő anyagi jogi (a jogalap nélküli birtoklásra vagy a jogalap nélküli gazdagodásra, illetve a szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre vonatkozó) és eljárási jogi szabályok alapján kell megítélni.

Az új Ptk. – a hatályos Ptk.-tól eltérően – úgy foglal állást, hogy harmadik személy jogszabály által megkívánt beleegyezésének vagy jogszabály által előírt hatósági jóváhagyásnak a hiánya nem a szerződés létrejöttét, hanem hatályosságát érinti.

Az új Ptk. – a hatályos Ptk.-tól eltérően – csak fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben nyilvánítja semmisnek az előtörlesztést tiltó szerződéses rendelkezést. Előírja azt is, hogy a vállalkozás kizárólag az idő előtti teljesítésből közvetlenül fakadó költségek megtérítését követelheti, és ezen kívül nem számíthat fel külön ellenszolgáltatást (kamatot, előtörlesztési díjat vagy a kártalanítás bármilyen néven nevezett egyéb formáját).

A szerződésszegések általános szabályai között az új Ptk. elhagyja a hatályos Ptk. 316. §-ában foglalt azt a szabályt, amely a szerződésszegési igény fenntartásához jogfenntartó nyilatkozatot kívánt meg arra az esetre, ha a jogosult a teljesítést a szerződésszegésről tudva elfogadja.

A szerződésszegés jogkövetkezményeinek feltételeinél az új Ptk. érvényesíti azt az elvet, amely arányosságot követel meg a sérelem jellege, nagysága és a szankció között. Ha a szerződésszegésnek csak enyhébb következményei vannak, a sértett fél sem élhet drasztikus jogkövetkezményekkel.

Az új Ptk. tételesen szabályozza az üzleti gyakorlatban rendszeresen alkalmazott fedezeti szerződést: a fedezeti vételt és a fedezeti eladást.

Az új Ptk. két döntő ponton szakít a hatályos Ptk. egységes kártérítési jogi rendszerével. Egyrészt a szerződésszegési kártérítési felelősség szabályozásánál megszigorítja a szerződésszegő fél kimentését, elszakítva azt a deliktális felelősség körében változatlanul megtartott felróhatósági (vétkességi) elvtől. Másrészt a szerződésszegő fél által a szerződésszegéskor előrelátható károkra korlátozza a megtérítendő következménykárok és az elmaradt haszon mértékét.

Az új Ptk. a kellékszavatossági határidők vonatkozásában az eddigi hat hónapos elévülési határidőnél hosszabb, egyéves általános elévülési szavatossági határidőt ír elő, és megszünteti a jogvesztő határidőket, ezzel a kellékszavatossági igények érvényesítését kizárólag elévülési természetű határidők korlátozzák.

Az új Ptk. nem tartja fenn a hatályos Ptk. [308. § (2) bek.] szerinti speciális állatszavatossági határidőt.

Az új Ptk. bevezeti a gyártónak a termék hibája miatti közvetlen, szavatossági természetű helytállását a fogyasztóval szemben, amely a szerződési jogviszony relatív szerkezetének áttörését jelenti, mert a gyártó nem áll jogviszonyban a fogyasztóval.

Az új Ptk. – a hatályos Ptk.-val ellentétben – egyértelművé teszi, hogy a jogok főszabály szerint forgalomképesek, és átruházásukra – a követelések átruházásához hasonlóan – az engedményezésre vonatkozó szabályokat is alkalmazni kell.

Az új Ptk. – a hatályos Ptk. szabályától eltérően – a tartozásátvállalást a régi és az új kötelezett, valamint a jogosult háromoldalú szerződésének tekinti. Az új Ptk. két, a régi magánjogunkban ismert jogintézményt: a teljesítésátvállalást és a tartozáselvállalást is szabályozza. A teljesítésátvállalás nem valódi tartozásátvállalás, hanem a régi kötelezett és az átvállaló szerződése, amely kizárólag a felek között hatályos. Tartozáselvállalás esetén új adós jelenik meg a kötelemben, de a régi adós nem szabadul a kötelezettsége alól.

A hatályos Ptk. nem rendelkezik arról, hogy maga a szerződési pozíció átruházható-e. A szerződésátruházás szabályozásával az új Ptk. megteremtí a szerződési pozíció átruházásának a lehetőségét és feltételeit.

Az új Ptk. szerint a szerződés felbontásáról csak akkor lehet szó, ha a teljesített szolgáltatások természetben visszatéríthetők, mert következetesen azon az elvi alapon áll, hogy az eredeti állapot helyreállítása a nyújtott szolgáltatások természetbeni visszatérítését jelenti. Ha tehát a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, mert bármelyik szolgáltatás irreverzibilis, a szerződés felbontása helyett a szerződés (jövőre szóló) megszüntetésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

A hatályos Ptk. tartós jogviszonyt létrehozó, határozatlan időre kötött egyes nevesített szerződéstípusoknál külön kimondja a felmondás lehetőségét. Az új Ptk. felfogása szerint ezt a lehetőséget általános jelleggel, minden tartós jogviszonyt létrehozó, határozatlan időre kötött szerződénél meg kell nyitni, amely szabály kógens jellegű.

Az új Ptk. az adásvételi szerződést olyan általános szerződéstípusként kívánja szabályozni, amely az árutulajdon bármely tárgyának átruházására irányuló kötelelem létrehozására alkalmas. Ezért elhagyja a hatályos Ptk.-nak azokat a szabályait, amelyek – az adásvételi szerződés mellett – kifejezetten tulajdonátruházási szerződésként jelentek meg: így például a szállítási szerződést. Az új Ptk. az adásvételi szerződés altípusai között helyezi el a mezőgazdasági termékértékesítési szerződést. A közüzemi szerződést – közszolgáltatási szerződés néven – pedig a vállalkozási szerződés altípusaként szabályozza, mert az egyrészt nem minden esetben irányul tulajdonátruházásra, másrészt pedig nem a tulajdonátruházás adja a szolgáltatás lényegét, hanem a szolgáltatónak a szolgáltatás folyamatos és biztonságos teljesítésére irányuló kötelezettsége.

Az új Ptk. lényegesen változtat a tulajdonjog-fenntartás szabályain. Nem sújtja semmisséggel a tulajdonjog-fenntartást, azonban a publicitás követelményét e körben is érvényesíteni kívánja, ezért előírja a tulajdonjog-fenntartás nyilvántartásba vételét ingók esetén is.

Az új Ptk. új jogintézményként szabályozza az eladási jogot is, amellyel a dolog tulajdonosa jogot szerez arra, hogy a dolgot egyoldalú nyilatkozattal meghatározott személynek eladhassa.

Az új Ptk. nem szabályozza önálló szerződéstípusként a mezőgazdasági termékértékesítési szerződést, mert ezeknek a szerződéseknek a lényege ugyanúgy dolog tulajdonjogának

átruházása, mint bármely más adásvételi szerződésnek. Az új Ptk. csupán az ilyen ügyletek néhány specialitását szabályozza.

Az új Ptk. számos ponton változtat a hatályos Ptk.-nak a vállalkozási szerződésre vonatkozó szabályain, ugyanis a Ptk. vállalkozási szerződési szabályaiból több rendelkezés szerződési jogi általános szabállyá vált. Ilyen szabály például a közbenső szerződésszegés szabálya. Ugyanennek az elvnek az eredménye, hogy a Ptk.-ban az egyes vállalkozási altípusok között szabályozott intézményeket az új Ptk. a vállalkozási szerződés általános szabályai közé emelte, ha az nem csupán egyetlen altípus esetén alkalmazandó. Így vált általános szabállyá például a többletmunkára vonatkozó rendelkezés.

A hatályos Ptk.-nak a vállalkozási szerződésre vonatkozó szabályai mellett az egyes vállalkozási szerződések szabályait közjogi normák eltérést nem engedő módon szabályozzák, ezért az új Ptk. az egyes vállalkozási szerződési altípusok esetén csupán az adott altípus fogalmát és legfőbb szabályait határozza meg, míg a részletszabályokat a kapcsolódó közjogi normák tartalmazzák.

Az új Ptk. meghatározza, hogy a vállalkozó általánynyújtott vállalkozási szerződés esetén mennyiben követelheti a többletmunka ellenértékét. Általánynyújtott vállalkozási szerződés esetén a vállalkozó a többletmunka ellenértékének megtérítésére nem jogosult, viszont új szabályként a megrendelő köteles megtéríteni a vállalkozónak a többletmunkával kapcsolatban felmerült olyan költségét, amely a szerződés megkötésének időpontjában nem volt előrelátható.

A kivitelezési szerződés elnevezése kifejezésre juttatja, hogy a felek ennél a szerződéstípusnál a szolgáltatást tervdokumentációra utalással határozzák meg. A vállalkozó nem általában valamilyen építmény, hanem mindig konkrétan megtervezett építmény előállítását vállalja, a szolgáltatása a tervdokumentáció kivitelezésében áll.

Az új Ptk. a fuvarozási szerződést a hatályos Ptk. szerkezetétől eltérően a vállalkozási típusú szerződések között szabályozza. A szerkezeti változás eredményeként a Ptk. fuvarozási szerződésre vonatkozó szabályai közül több eltűnik, mivel azokat az új Ptk. a vállalkozási szerződés általános szabályaként (vagy még általánosabban, a szerződések általános szabályaként) fogalmazza meg. Az új Ptk. lényegesen változtat a hatályos Ptk. fuvarlevélre vonatkozó szabályain, meghatározva, hogy milyen minimális tartalommal kell a fuvarlevélnek rendelkeznie abból a célból, hogy ahhoz az új Ptk. szerinti jogkövetkezmények fűződjenek.

Az új Ptk. jelentősen kiegészíti a hatályos Ptk. csomagolásra vonatkozó rendelkezéseit, valamint veszélyes áru fuvarozása esetére a feladót általában terhelő tájékoztatási kötelezettséget meghaladó tájékoztatási kötelezettséget ír elő.

Új rendelkezés, hogy a szándékos és a súlyos gondatlansággal okozott károk esetén az új Ptk. a fuvarozót nem részesíti a rövidebb elévülési idő előnyében.

Az új Ptk. lehetővé teszi, hogy a bizományosi szerződés tárgya ne csak ingó dolog megvásárlása legyen, azonban semmis az olyan szerződés, amelynek alapján a bizományos ingatlan tulajdonjogának megszerzésére köteles.

Megváltoztatja az új Ptk. a hatályos Ptk. azon szabályát is, amely szerint bizományi díj akkor jár, ha az eladó vagy a vevő az adásvételi szerződést teljesítette. A bizományosnak díj akkor jár, ha az adásvételi szerződést megkötötték, vagy ha a szerződés megkötésére a megbízó érdekkörében felmerült okból nem került sor.

Az új Ptk. eltér a hatályos Ptk.-tól a bizományos belépési joga tekintetében is, és egyértelművé teszi, hogy a bizományost belépési jog akkor illeti meg, ha a dolog forgalmi értéke nyilvános információ alapján egyértelműen megállapítható.

Az új Ptk. a közvetítói szerződés körében eltér a 86/653/EGK irányelv és a hatályos magyar jog szabályozási logikájától, és általános jelleggel szabályozza azokat a jogviszonyokat, amelyek tárgya a közvetítő megbízója és harmadik személy között szerződés megkötésének elősegítésére irányuló tevékenység folytatása. A szabályokat a szerint választja külön az új Ptk., hogy a jogviszony eseti vagy tartós-e.

Az új Ptk. kiterjeszti a szállítványozási szerződésnek a hatályos Ptk. 514. § (1) bekezdésében található fogalmát, tekintettel arra, hogy a szállítványozó tevékenysége a Ptk. hatálybalépése óta lényegesen szélesebbé vált. Egyértelművé teszi, hogy a szállítványozásra mennyiben alkalmazandóak a fuvarozás, és mennyiben a bizomány szabályai, e tekintetben ugyanis a hatályos Ptk. szabálya számos értelmezési problémához vezetett.

Az új Ptk. új szerződéstípusként bevezeti a bizalmi vagyonkezelési szerződést, melynek kiindulópontja a tulajdoni alapú bizalmi vagyonkezelés. Az új Ptk. a bizalmi vagyonkezelés legfontosabb magánjogi szabályait adja csak meg, ezért külön kapcsolódó szabályozásra lesz szükség a következőkben: a vagyonkezelői tevékenységet végzőkkel szemben támasztott követelmények, a vagyonkezelők nyilvántartásának vezetése, a vagyonkezelés adó- és illetékjogi rendje, a vagyonkezelők kötelező felelősségbiztosítása, a kezelt vagyon vagyonkezelő által történő nyilvántartásának szabályai és a vagyonkezelő ellenőrzésének, felügyeletének szabályai.

A bérleti jog megszűnését az új Ptk. a hatályos Ptk.-nál részletesebben szabályozza. A törvény a felmondási időt a hatályos szabályozástól eltérően rögzíti, igazodva ahhoz, hogy a bérleti jogviszonyok különböző helyzetekben, eltérő szükségletek és igények fedezésére jönnek létre. Az új Ptk. rendezi azt a helyzetet is, amely abból adódhat, hogy a felmondási időt valamelyik fél nem tartja be, vagy nem megfelelően alkalmazza, mert ekkor nem a felmondás jogszerűtlenségét és ezáltal a szerződés megszüntetésére való alkalmatlanságát mondja ki, hanem a felmondást átértelmezve azt a következő időszakra (nap, hét, hónap, negyedév stb. a bérfizetés alapperiódusának megfelelően) rendeli érteni.

Az új Ptk. egyértelművé teszi, hogy letét tárgya csak ingó dolog lehet, ingatlan őrzése csak az értékcsökkentő behatások elleni felügyeletben állhat, amely a megbízási szerződés szabályai alá esik. Az új Ptk. a letétet – a hatályos Ptk.-hoz hasonlóan – nem reálszerződésként, hanem konszenzuálszerződésként szabályozza.

A rendes letétnek két alfaja van: az egyedi és a gyűjtő letét. A hatályos Ptk. a gyűjtő letétet nem szabályozza. Az új Ptk. dispozitív főszabályként feljogosítja a letéteményest az azonos fajtájú és minőségű helyettesíthető dolgok „összevegyítve” való megőrzésére, a letéteményes azonban nem szerzi meg sem a letett dolgok tulajdonjogát, sem a letett dolgokkal való rendelkezés jogát.

A rendhagyó letét kifejezést a hatályos Ptk. ugyan nem használja, azonban a 472. § tartalmaz a rendhagyó letétre vonatkozó szabályozást. Az új Ptk. a rendhagyó letét létrejöttének két feltételét részletesen szabályozza, és ennek révén megteremti a rendhagyó zálogjog lehetőségét is.

Az új Ptk. a hatályos Ptk.-nál részletesebben szabályozza azokat a jogviszonyokat, amelyek arra irányulnak, hogy az áru a gyártótól eljusson a fogyasztóig. A bizományon túl, az új Ptk. önálló szerződéstípusként szabályozza a közvetítói, a forgalmazási és a jogbérleti (franchise) szerződést.

A hatályos Ptk. egyetlen rendelkezést tartalmaz a bankhitelszerződésről, amely a gyakorlatban számtalan értelmezési problémához vezetett. Az új Ptk. egyértelművé teszi, hogy a hitelszerződés önálló szerződéstípus, amely annyiban analóg az előszerződéssel, hogy annak alapján a hitelezőt szerződéskötési kötelezettség terheli. Eltér ugyanakkor a hitelszerződés az előszerződéstől annyiban, hogy már maga a hitelszerződés is joghatást vált ki: a hitelező köteles lesz rendelkezésre állni, ennek ellentételezéseként pedig az adós díjat köteles fizetni.

A kölcsönszerződés körében az új Ptk. – szakítva a hatályos Ptk.-ban alkalmazott terminológiával – a hitelező és az adós fő kötelezettségét meghatározott pénzüsszeg fizetésében jelöli meg. Az új Ptk. nem kívánja az adóst a kölcsönösszeg felvételére kényszeríteni, ezért rögzíti, hogy az adós nem köteles a kölcsönösszeg igénybevételére, viszont köteles rendelkezésre tartási díj megfizetésére.

Az új Ptk. önálló fejezetben szabályozza a betétszerződést, és egyértelművé teszi, hogy annak tárgya pénz. A betét elhelyezője pénzének a betét elfogadója részére való átadásával elveszíti a betett pénz feletti tulajdonjogát, és annak helyébe a hitelintézettel szemben egy kötelmi jellegű hitelezői követelés lép. A betét különböző megjelenési formáit az új Ptk. nem szabályozza.

A hatályos szabályhoz képest az új Ptk. egyértelművé teszi, hogy folyószámla-szerződésnél nem kell kölcsönös követeléseknek fennállni a felek között, elégséges ennek lehetősége is.

Az új Ptk. fizetési számla néven szabályozza újra a hatályos Ptk.-ban bankszámlának nevezett szerződést, és csupán a fizetésiszámla-szerződés fogalmát és az abból fakadó legfőbb jogokat és kötelezettségeket határozza meg.

A hatályos jogból hiányzik a fizetési megbízás szabályozása, melyet az új Ptk. pótol.

A hatályos jog lényegét tekintve nem szabályozza a faktoringot, és a gyakorlat rendkívül sokféle jogviszonyt nevez faktoringnak. Az új Ptk. faktoring szerződésként ezért kizárólag azokat a finanszírozási célú szerződéseket szabályozza, amelyek esetén a követelés átruházására a faktor által nyújtott hitel fedezeteként köteles az adós, és amelyben a faktort nemteljesítés esetén visszkereseti jog illeti meg.

A gyakorlatban a különféle lízingszerződések nagyon sokfélék, így általában a lízingszerződés szabályozása nem lehetséges, ezért az új Ptk. új szerződéstípusként kizárólag a pénzügyi lízingszerződést szabályozza.

A hatályos Ptk. a kezességet a kötelmi jog általános szabályai között, szerződést biztosító mellékkötelezettségként szabályozza, az új Ptk. viszont a kezességet a kötelmi jog különös részében, az egyes szerződések között helyezi el. Az új szabályozás szerint kezességet bármilyen tartalmú kötelezettségért lehet vállalni, így jövőbeli vagy feltételes kötelezettségért is, valamint nemcsak egy meghatározott kötelezettségért lehet kezességet vállalni, hanem meghatározott kötelezett meghatározott jogosulttal szemben fennálló valamennyi kötelezettségének biztosítására, illetve a kötelezett és a jogosult közötti, meghatározott jogviszony alapján fennálló összes kötelezettség biztosítására is. Az új Ptk. új altípusként kodifikálja a kártalanító kezességet, amely a sortartásos kezességhez képest még jobban megerősíti a kezes helyzetét, valamint szabályozza a fogyasztó által vállalt kezességet is.

A hatályos Ptk. a garanciaszerződést nem szabályozza, csak a bankgaranciát határozza meg, e meghatározás azonban nem teszi lehetővé a bankgarancia és az okmányos meghitelezés (akkreditív) elhatárolását. Az új Ptk. egyrészt egyértelművé teszi, hogy garanciát nem csak bank vállalhat, másrészt elhatárolja a garanciát az okmányos meghitelezéstől, amely nem biztosíték, hanem fizetési mód. Az új Ptk. egyértelműen elhatárolja a kezességet és a garanciát is.

A biztosítási szerződések körében az új Ptk. fogyasztói szerződések esetén – meghatározott törvényi feltételek betartása mellett – elismeri a ráutaló magatartással történő szerződéskötést, és egyben pontosítja, hogy a biztosító hallgatása mikor eredményezi a szerződés létrejöttét. Az új Ptk. szabályozza azt az esetet, amikor a biztosítási esemény a kockázatbírálási idő alatt következik be. Az új Ptk. a biztosítási szerződések általános szabályaként rögzíti a csoportos biztosítás szabályait; rendezi, hogy csoportos biztosítás esetén ki minősül biztosítottnak, a biztosítót kivel szemben terheli tájékoztatási kötelezettség, a szerződésbe hogyan lehet belépni stb. A kárbiztosításoknál a hatályos Ptk.-tól részben eltérve rendezi a többszörös biztosítást. Új szabállyal kívánja az új Ptk. a biztosítót késedelem nélküli teljesítésre készíteni a biztosítási esemény bekövetkezését követően.

Az új Ptk. a hatályos Ptk. szabályainál pontosabban határozza meg, hogy felelősségbiztosítás esetében a biztosított által okozott mely károkért áll helyt a biztosító. Az új Ptk. az összegbiztosítás közös fogalma alá helyezi az életbiztosítást és a balesetbiztosítást, ezekre előbb közös rendelkezéseket ad, majd megállapítja a két altípus külön szabályait. Az összegbiztosításokra az új Ptk. kifejezetten megengedi a többszöri biztosítást.

Az új Ptk. – szemben a hatályos Ptk.-val – megadja az életbiztosítási szerződés pontos fogalmát. Kifejezetten szabályozza a várakozási időt, és a hatályos jognál árnyaltabban rendezi a díjfizetés elmulasztásának következményeit életbiztosítás esetén.

Az új Ptk. bevezeti az egészségbiztosítást. Ez a szerződésfajta vegyes jellegű, ezért az új Ptk. részben a kárbiztosítás, részben az életbiztosítás szabályainak alkalmazását írja elő.

Az új Ptk. fenntartja a polgári jogi társasági szerződést szerződéstípusként, a hatályos Ptk.-nak a polgári jogi társaságra vonatkozó szabályait ugyanakkor jelentősen kibővíti. Az új Ptk. tudatosan feladja a hatályos Ptk. által eredetileg meghatározott tilalmat kereskedelmi tevékenység folytatására. Ugyancsak nem alkalmazza az üzletszerűséget mint elhatárolási ismérvet, mivel ez már a hatályos Ptk. alatt sem bizonyult alkalmas elhatárolási ismérvnek a polgári jogi társaság és a gazdasági társaságok között. Az új Ptk. szerint akár kizárólag gazdasági célra is lehet polgári jogi társasági szerződést kötni.

A szerződésen kívül okozott kárért való felelősség általános szabályai között az új Ptk. tisztázza a kártérítési norma tényállási elemeit, melynek körében kimondja, hogy a törvény tiltja a jogellenes károkozást, azaz a kártérítés feltételeként megkívánt jogellenesség külön bizonyítása szükségtelen: a károkozás ténye önmagában bizonyítja a magatartás jogellenességét. Az új Ptk. megfogalmazza azt a négy esetet, amelyben a károkozás nem minősül jogellenesnek.

Az új Ptk. elvágja az okozati láncot az olyan károk tekintetében, amelyeket a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia.

Az új Ptk. változtat a kártérítés módjának a főszabályán, az eredeti állapot helyreállítását elhagyja a kártérítés módjai közül, és úgy rendelkezik, hogy a károkozó a kárt pénzben köteles megtéríteni, kivéve, ha a körülmények a kár természetben való megtérítését indokolják.

A hatályos Ptk. nem tartalmaz szabályt arra, hogy a károkozó vagy a károsult viseli-e a károkozás és az ítélethozatal között az értékviszonyokban bekövetkező változásokat. Az új Ptk. ezt a kockázatot a károkozóra telepíti, amikor úgy rendelkezik, hogy értékváltozás esetén a bíróság az okozott kár mértékét az ítélethozatal időpontjában fennállott értékviszonyok szerint határozhatja meg.

Az új Ptk. a veszélyes üzemi felelősség körében – régi hiányt pótolva – kimondja, hogy az üzembentartói minőség azon alapul, hogy kinek az érdekében működik az adott veszélyes üzem.

Az új Ptk. több ponton változtat a más személy által okozott kárért való felelősség szabályain. A jogi személyekre vonatkozó szabályoknak az új Ptk.-ba történő beillesztése miatt szükségessé vált az alkalmazott, a jogi személy tagja és a jogi személy vezető tisztségviselője által okozott károk megtérítésének újragondolása, és szabályozása.

A megbízott károkozásáért való felelősséget a hatályos Ptk. a joggyakorlat igényeihez képest rendkívül szűken szabályozza, ezért az új Ptk. a megbízottért való felelősség szabálya mellett önálló szakaszban rendelkezik arról, hogy ha valamely szerződés teljesítése során a szerződés kötelezettje harmadik személynek kárt okoz, a szerződés jogosultja tartozik e károkozásért felelősséggel mindaddig, amíg a károsult számára ismeretlen károkozó személyét meg nem nevezi.

A bírói gyakorlatban tapasztalható terminológiai zavar elkerülése érdekében az új Ptk. meghatározza a vétőképtelenség fogalmát. Új rendelkezésként az új Ptk. meghatározza, hogy e felelősségi alakzat tekintetében ki minősül gondozónak.

Az új Ptk. a közhatalommal okozott kárért való felelősség hatályos Ptk.-beli szabályait a bírósági gyakorlatban kialakított elvekkel összhangban pontosítja. Megszünteti az azzal kapcsolatos bizonytalanságot, hogy a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata előfeltétele-e a kártérítési igény előterjesztésének. Meghatározza, hogy bírósági, ügyészségi, közjegyzői és végrehajtói jogkörben okozott károk esetén milyen eltérésekkel kell a közigazgatási jogkörben okozott károkért való felelősség szabályait alkalmazni. Valamennyi tényállás esetén rendezi továbbá, hogy a szervezeti hierarchiában ki az, aki felelősséggel tartozik.

Az új Ptk. lényegi változtatások nélküli ülteti át a termékfelelősségről szóló 1993. évi X. törvény rendelkezéseit. Nem veszi át azonban a termékfelelősségi törvény 12. §-át, mert az felesleges, fel sem merülhet, hogy a termékfelelősség érintené a károsult egyéb igényérvényesítési lehetőségeit.

Míg a hatályos Ptk. úgy rendelkezik, hogy az épületre kifüggesztett tárgyak leesésével okozott kárért a károsulttal szemben az felelős, akinek érdekében a tárgyat kifüggesztették, az új Ptk. erre az esetre a tulajdonos felelősségét írja elő azzal, hogy a károsulttal szemben azt, akinek érdekében a tárgyat az épületen elhelyezték, az épület tulajdonosával egyetemleges felelősség terheli. A tárgy épületen való elhelyezése szélesebb körű fogalom, mint a hatályos Ptk. által használt kifüggesztés.

Új szabály a vadászható állat által okozott kárért való felelősség. A külön jogszabályokban szabályozott tényállások közül e körben az új Ptk. szelektálva emelt át egyes szabályokat, a felelősségi logikát mellőző, kártelepítő szabályokat az új Ptk. hatályba lépését követően is a kódexen kívüli normák tartalmazzák majd.

Az új Ptk. végigviszi a kártérítés-kártalanítás kategóriák különválasztását, és megállapítja, hogy a törvény által megengedett károkozási esetekben – ha ezt jogszabály külön rendeli – kártalanítás jár. Az új Ptk. ezen elvi tétel egyértelművé tételével komoly hiányosságot pótol, és ezzel megfelelő elméleti háttérrel teremt a különböző jogszabályokban foglalt kártalanítási tényállásokhoz.

Változás, hogy az új Ptk. a dematerializált értékpapírokra vonatkozó anyagi jogi szabályokat is tartalmazza. Nem kíván azonban teljes körűen szabályozni, e helyett csupán általános szabályozást fogalmaz meg.

A hatályos Ptk. szerint csak az az okirat tekinthető értékpapírnak, amit valamely jogszabály kifejezetten értékpapírnak minősít. Az új Ptk. viszont a normatív szabályozás rendszerére kíván áttérni, ami azt jelenti, hogy tartalmi ismérvek alapján határozza meg azt, hogy mely okiratok tekinthetők értékpapírnak.

Az új Ptk. – a hatályos Ptk.-tól eltérően – egyértelművé teszi, hogy az értékpapírban foglalt jog nem az alapjogviszony keletkezésével, de még csak nem is az értékpapír kiállításával keletkezik, hanem szükséges az értékpapírnak a kötelezett általi kibocsátása is.

Az új Ptk. a hatályos Ptk.-nál és annak bírói gyakorlatánál szélesebb körben kíván szerepet biztosítani a jogsalap nélküli gazdagodásnak. Az új Ptk. a jogsalap nélküli gazdagodás szabályai segítségével kívánja biztosítani a személyiségi jog megsértésével elért vagyoni előny átengedését a sértett félnek, így rendezi az indokolatlanul megbomlott vagyoni egyensúlyt az érvénytelen szerződések jogkövetkezményei körében, valamint rugalmasan és kiegyensúlyozott módon kívánja felfogni a jogsalap nélküli gazdagodás szubszidiárius jellegét. Az új Ptk. felfogásában a jogsalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazását önmagában nem zárja ki az a tény, hogy a felek között más (rendszerint szerződéses) jogviszony áll fenn. Az új Ptk. – az érvénytelen szerződés jogkövetkezményeihez hasonlóan – a jogsalap nélküli gazdagodásnál is megszünteti az állam javára marasztalás lehetőségét.

Az új Ptk. a megbízás nélküli ügyvitelt nem-szerződéses jellege következtében szerződésen kívüli, önálló kötelemfakasztó tényként fogja fel. Ezért szabályait – a megbízási szerződéses tényállással bizonyos rokonságot mutató volta ellenére – nem az egyes szerződéstípusok között, hanem az egyéb kötelemfakasztó tények között helyezi el. Az új Ptk. megszüntette a felelős őrzés intézményét, ezekben az esetekben a megbízás nélküli ügyvitelre vonatkozó rendelkezéseket hívja fel.

Az új Ptk. tartalmilag nem változtat az utaló magatartás tényálláselemein, de azt a kötelemfakasztó jogi tények között helyezi el.

A hatályos Ptk. a díjkitűzést és a közérdekű célra történő kötelezettségvállalást az egyes szerződések szabályai között helyezi el, noha egyik esetben sincs szó szerződésről, mindkét esetben egyoldalú jognyilatkozatból fakad kötelelem. Erre tekintettel e két jogintézményt az új Ptk. az egyéb kötelemeketkeztető tények cím alatt helyezi el.

HETEDIK KÖNYV

Az új Ptk. a házastárs törvényes öröklési jogát megváltoztatva az általános haszonélvezet-öröklést megszünteti, és helyette részbeni állagöröklést vezet be. Az új rendben az örökhagyó házastársa csak az örökhagyóval közösen lakott lakásra és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakra kap haszonélvezeti jogot, a hagyaték többi részéből pedig – állagörökösként – egy gyermekrészt örököl.

Az új Ptk. nem tartja fenn azt a hatályos szabályt, amely szerint a túlélő házastárs új házasságkötése megszünteti a haszonélvezeti jogot.

A hatályos Ptk. szerint leszármazók hiányában az egész hagyatékot a túlélő házastárs öröklí, és pedig állagörökségként. Az új Ptk. ezt a törvényes öröklési státust csak az örökhagyóval közösen lakott lakásra és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakra adja meg. A hagyaték többi részében az új Ptk. lényegesen változtat a házastárs és a szülők mai törvényes öröklési jogi helyzetén, mert leszármazók hiányában a házastárs nem egyedül lesz állagörökös; vele egy sorban (a hagyatékban az örökhagyóval közösen lakott lakást és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakat meghaladó felére kiterjedő) örökösök az örökhagyó szülei.

Az új Ptk. néhány kérdésben megváltoztatja a végintézkedési jogot. Két konkrét esetben érvényesnek ismeri el az utóörökös nevezést maradék utóörökös nevezésként (házastárs előörökössé nevezése, előörökösként nevezett leszármazó úgy hal meg, hogy nem rendelkezik végrendelezési képességgel).

Az új Ptk. – új szabállyal – házastársak számára lehetővé teszi közös végrendelet alkotását, fenntartva egyben a hatályos jogot házastársak – örökhagyói minőségben is köthető – közös öröklési szerződése tekintetében.

Az új Ptk. néhány helyen pontosítja a végrendelet alakszerűségére vonatkozó követelményeket. Enyhít az írásbeli magánvégrendelet alaki követelményein, elhagyva olyan előírásokat, amelyek a gyakorlatban nem nyújtottak többletgaranciát az okirat valódiságának megállapításához. Így például az írásbeli magánvégrendeletnek nem lesz feltétlen érvényességi kelléke a végrendelet keltezésének helye. Közvégrendelet a jövőben csak közjegyző előtt tehető, bíróság előtt nem.

A kötelesrész szabályozása is megváltozik. A kitagadási okok a hatályos Ptk.-hoz képest részben eltérőek, mert kitagadható lesz az, akit végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, ha a büntetését még nem töltötte ki, valamint aki nem nyújtott tőle elvárható segítséget, amikor az örökhagyónak szüksége lett volna rá. A kötelesrész mértéke is megváltozik, mert a hatályos Ptk. szerinti fele mérték helyett a jogosultat annak a harmada illeti meg, ami neki – a kötelesrész alapja szerint számítva – mint törvényes örökösnek jutna.

NYOLCADIK KÖNYV

Az új Ptk. csak a saját viszonylatában, alkalmazásában határoz meg fogalmakat, mivel alkotmányjogi szempontból nem áll a többi törvény felett, ezért nem adhat ágazati jellegű értelmezési rendelkezéseket. Ez azonban nem zárja ki, hogy az egyes ágazati jogszabályok a kódex fogalomhasználatához igazodjanak.

Az új Ptk. elhagyja a hatályos Ptk. jogszabály fogalmát [685. § a)] tekintettel arra, hogy a jogszabály fogalmát az Alaptörvény meghatározza. A jogalkotásról szóló törvény feladata annak rendezése, hogy milyen jogviszonyt milyen szintű jogszabály rendezhet. Az új Ptk. kimondja ugyanakkor, hogy az új Ptk. alkalmazásában jogszabálynak minősül az Európai Unió általános hatályú közvetlenül alkalmazandó jogi aktusa is.

A bejegyzett élettársat az új szabályozás külön nem jelöli meg a közeli hozzátartozók és hozzátartozók között, mert a külön törvényi szabályozás szerint a bejegyzett élettársra a házastársakra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A jogalkalmazásban felmerült bizonytalanságok okán nem említi a jegyest a hozzátartozók között.

Az új Ptk. nem alkalmazza a gazdálkodó szervezet fogalmát, ezért azt nem is határozza meg. Az új Ptk. leszűkíti a hatályos Ptk. fogyasztó fogalmát, fogyasztónak az új Ptk. értelmében kizárólag természetes személy minősülhet.

Az új Ptk. bevezeti a vállalkozás fogalmát, amelyet a fogyasztó ellentétéként definiál: vállalkozásnak a szakmája, önálló foglalkozása vagy gazdasági tevékenysége körében eljáró személy minősül.

Új fogalomként definiálja az új Ptk. a vagyontárgy fogalmát. A vagyontárgy kifejezést a hatályos Ptk. is használta, azt azonban nem definiálta. Az új Ptk. szerint vagyontárgynak a vagyon aktívumai, a dolgok, a jogok és a követelések minősülnek.

Az új Ptk. a hatályos Ptké. 3-4. §-aiban szereplő határidőkkel kapcsolatos szabályokat magában a Ptk.-ban helyezi el [8:3. §], figyelemmel a határidő számítás szabályainak a kódex egészére kiterjedő szabályozására.

3. Az új, részben új és módosult tartalmú meglévő jogintézményekhez kapcsolódó többlétszabályozási igény feltérképezése

Mivel a 2. pontban írtak csak a legfontosabb változásokat tartalmazzák, ezért az új, részben új és a módosult tartalmú jogintézmények szükségessé teszik a teljes jogrendszer felülvizsgálatát, és az új Ptk.-hoz kapcsolódó jogszabályok indokolt mértékű módosítását. A felülvizsgálat szükséges terjedelmének felmérése céljából a Fehér Könyv 1. és 2. számú mellékletei tartalmazzák az új Ptk. legterjedelmesebb könyvének a kötelmi általános és a kötelmi különös részbe tartozó rendelkezései által indokolt módosításokat.

A mellékletekben foglaltakra figyelemmel, az új Ptk. terjedelme és a bevezetett változások mennyisége okán a felülvizsgálat csak olyan módon valósítható meg, hogy az egyes minisztériumok a tárgykörükbe tartozó speciális jogszabályok által alkalmazott minden Ptk.-val kapcsolatos jogintézmény és terminológia esetén megvizsgálják a hatályos és az új Ptk. rendelkezéseit, felderítik azok esetleges eltérését, és ennek megfelelően kerülnek módosításra a speciális jogszabályi rendelkezések. Ha a hatályos és az új Ptk. rendelkezésének eltérése, annak pontos tartalma és indoka a szakminisztérium számára nem állapítható meg, úgy megkeresésre a KIM szakértőinek kell ebben segítséget nyújtaniuk.

A jogrendszer felülvizsgálata során figyelemmel kell lenni arra, hogy az új Ptk. a hatályos Ptk.-hoz képest egyes alapelveket kifejezetten nem fogalmaz meg, illetve egyes, a kódex egészén áthúzódó fogalmakat más tartalommal vagy egyáltalán nem használ. Ebből következően, ha egyes ágazati jogszabályok szabályozásuk során a hatályos Ptk.-ban megfogalmazott alapelveket vagy fogalmakat kívánják fenntartani, úgy ezeket maguknak kell meghatározniuk.

A jogszabályok módosítása során átgondolást és döntést igényel az a kérdés is, hogy a jogrendszerbe elhelyezésre kerüljenek-e, és ha igen, pontosan hol, azok a rendelkezések, amelyek a hatályos Ptk.-ba 2010-2012. években kerültek be, és amelyek az új Ptk. absztrakciós szintjére és időtállóságára figyelemmel az új Ptk.-ban nem szerepelnek. Ezeket a rendelkezéseket tartalmazza a 3. számú melléklet.

Emellett új jogszabályok megalkotása is szükséges az alábbi tárgykörökben.

ELSŐ KÖNYV

Új jogszabály megalkotása nem indokolt.

MÁSODIK KÖNYV

Törvényi szabályok szükségesek az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartásáról, azonban döntést igényel, hogy ezt külön törvényben vagy a gondnokoltak nyilvántartásáról szóló törvény módosításával indokolt-e szabályozni.

Törvényt kell alkotni a támogatott döntéshozatalról.

HARMADIK KÖNYV

Jogszabályt kell alkotni az egyes jogi személyek átalakulásáról, azonban döntést igényel, hogy törvényi vagy kormányrendeleti szinten szükséges-e a szabályozás.

NEGYEDIK KÖNYV

Szabályozni kell a házassági és élettársi vagyoni jogi szerződések országos nyilvántartását, azonban döntést igényel, hogy a nyilvántartást ki vezeti majd. E döntéstől függ az is, hogy szükséges-e külön törvényi szabályozás, mert ha a nyilvántartás vezetése közjegyzői hatáskörbe kerül, akkor lehetséges megoldás a közjegyzői nemperes eljárásról szóló törvény módosítása is.

ÖTÖDIK KÖNYV

Önálló törvényt kell alkotni a szomszédjogok és a telki szolgalmak egyes különös szabályairól.

Külön törvényi szabályozás szükséges a hitelbiztosítéki nyilvántartásról.

HATODIK KÖNYV

Törvényileg kell szabályozni a bizalmi vagyonkezelői szerződéssel kapcsolatos speciális rendelkezéseket, azonban döntést igényel, hogy egy külön törvény indokolt-e, vagy több ágazati törvény és kormányrendelet, illetve törvényt módosítás útján is megvalósítható-e a szabályozás.

Szükségesnek tűnik a lakás és a nem lakás céljára szolgáló helyiség bérletéről szóló szabályozás felülvizsgálata, azonban döntést igényel, hogy új törvények megalkotása vagy az 1993. évi LXXVIII. törvény novelláris módosítása indokolt-e.

Szükséges a betét különböző megjelenési formáinak szabályozása, azonban döntést igényel, hogy milyen betéti formákat, milyen szintű jogszabályban kell rendezni.

HETEDIK KÖNYV

Új jogszabály megalkotása nem indokolt.

NYOLCADIK KÖNYV

Új jogszabály megalkotása nem indokolt.

4. A jogalkalmazás megkönnyítését elősegítő kiegészítő eszközök

Az új Ptk. hatálybalépése lehetőséget biztosít arra, hogy a jogalkotó olyan eszközöket is kifejlesszen és a jogalkalmazók kezébe adjon, melyek segítik a magánjogi jogszabályok alkalmazását. A technikai fejlődéssel már rendelkezésre állnak olyan eszközök, amelyek

kifejlesztésüket követően elősegíthetik, hogy a jogalkalmazók gyorsan, egyszerűen, ugyanakkor teljesen jogszabályszerűen járjanak el.

Ilyen megoldás lehet egy **kamat-kalkulátor** kifejlesztése, amelybe a felhasználó beviheti a számításához szükséges adatokat (tőke összege, esedékesség napja, kamat fajtája, törvényes kamat esetén ennek kiválasztása, szerződésben kikötött kamat esetén a kamat mértéke, a kamatszámítás utolsó napja), majd mindezeket követően a kalkulátor megadja a kiválasztott napon fennálló teljes tartozás összegét, és annak összetevőit.

A kamat-kalkulátor továbbfejlesztése lehet a **tartozás-kalkulátor**, amely nemcsak a kamat számítását végzi el, hanem az egyes részteljesítések valamint költségek időpontjára és összegére vonatkozó adatok bevitelét követően, az esetleges jogosulti rendelkezésnek, vagy ennek hiányában a törvényi sorrendnek megfelelően [6:46. §] elszámolja a részteljesítéseket, és ezt követően megadja a kiválasztott napon fennálló teljes tartozás összegét, és annak összetevőit.

Az új Ptk. új jogintézményként bevezeti annak a lehetőségét, hogy a bíróság ítéletében úgy rendelkezzen, hogy a tartásdíj évente, a következő év január 1. napjától a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett éves fogyasztói árindex növekedésének mértékével – külön intézkedés nélkül – módosuljon [4:207. §]. A jogalkalmazóktól érkezett jelzések alapján ez a rendelkezés – bár célját tekintve helyes – gyakorlati problémákat fog okozni, mert az éves fogyasztói árindex közzétételére nem kerül sor január 1. napján, így a közzététel időpontjáig sem a jogosult, sem a kötelezett nem tudja, hogy január 1. napjától a tartásdíj összege pontosan mekkora. Erre figyelemmel az éves fogyasztói árindex közzétételének időpontjában minden évben, minden egyes tartásdíj vonatkozásában a feleknek ki kell számolniuk, hogy a már teljesített összegeket figyelembe véve milyen összegű a kötelezett tartozása. Annak érdekében, hogy ennek kiszámítása és a tartozás pontos összegének meghatározása ne okozzon minden évben újabb jogvitákat, célszerű lenne egy **tartásdíj-kalkulátor** kifejlesztése, amely a tartásdíj meghatározásának időpontja, a tartásdíj meghatározott összege valamint a megfizetett tartásdíjak összege és a teljesítés időpontja alapján megadja a kiválasztott napon fennálló teljes tartozás összegét, és annak összetevőit.

A fenti kalkulátorok akkor töltének be maradéktalanul funkciójukat, ha azok a **KIM által kerülnének kifejlesztésre és hivatalos honlapon elhelyezésre**, azok az aktuálisan hatályos jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően, hitelesen számítanak ki a tartozás összegét, így a bíróságok, a közjegyzők, a végrehajtók és valamennyi állampolgár egyszerűen, gyorsan és megbízhatóan használhatná. Ezen kalkulátorok perbeli alkalmazása jelentősen megkönnyítené a felek és a bíróság helyzetét is, hiszen a vagyoni perekben számos esetben probléma a tartozás összegének meghatározása, sokszor akkor is, ha az annak alapjául szolgáló tények és adatok nem vitásak.